

SD 1439

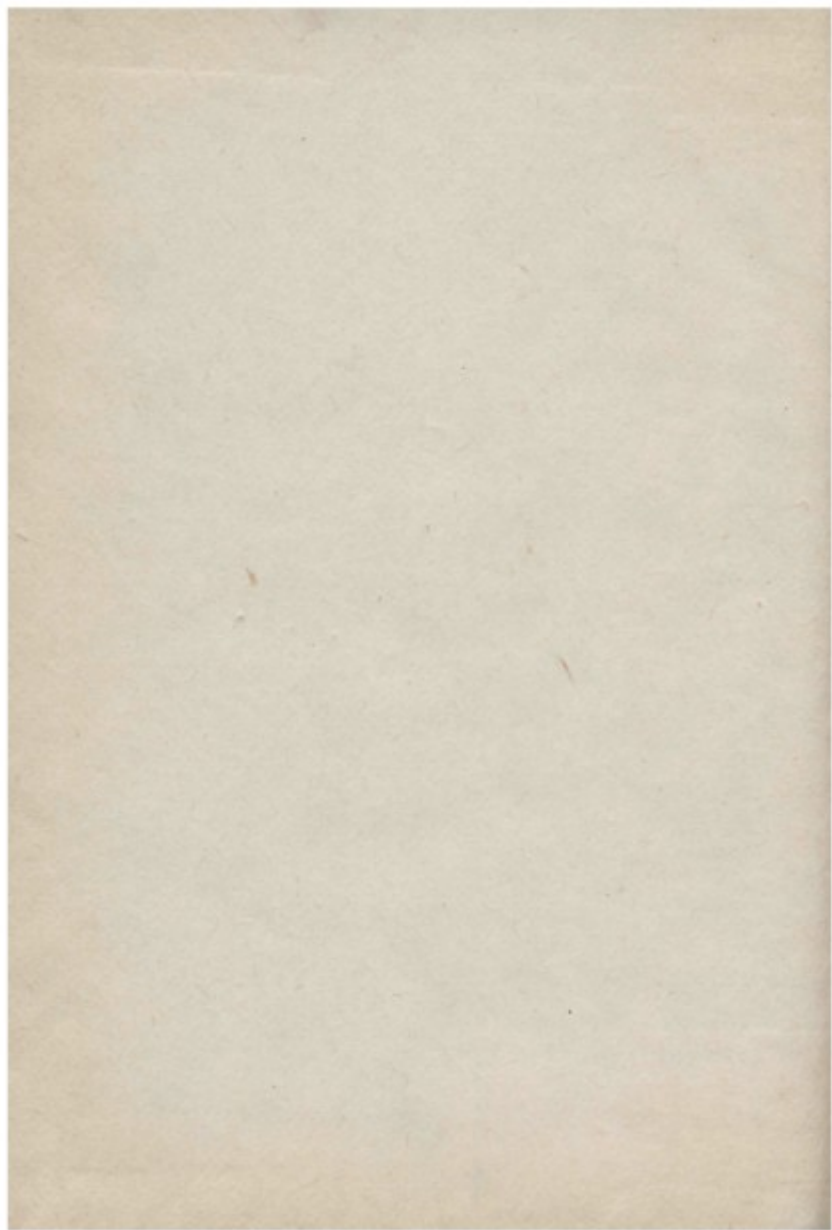
3

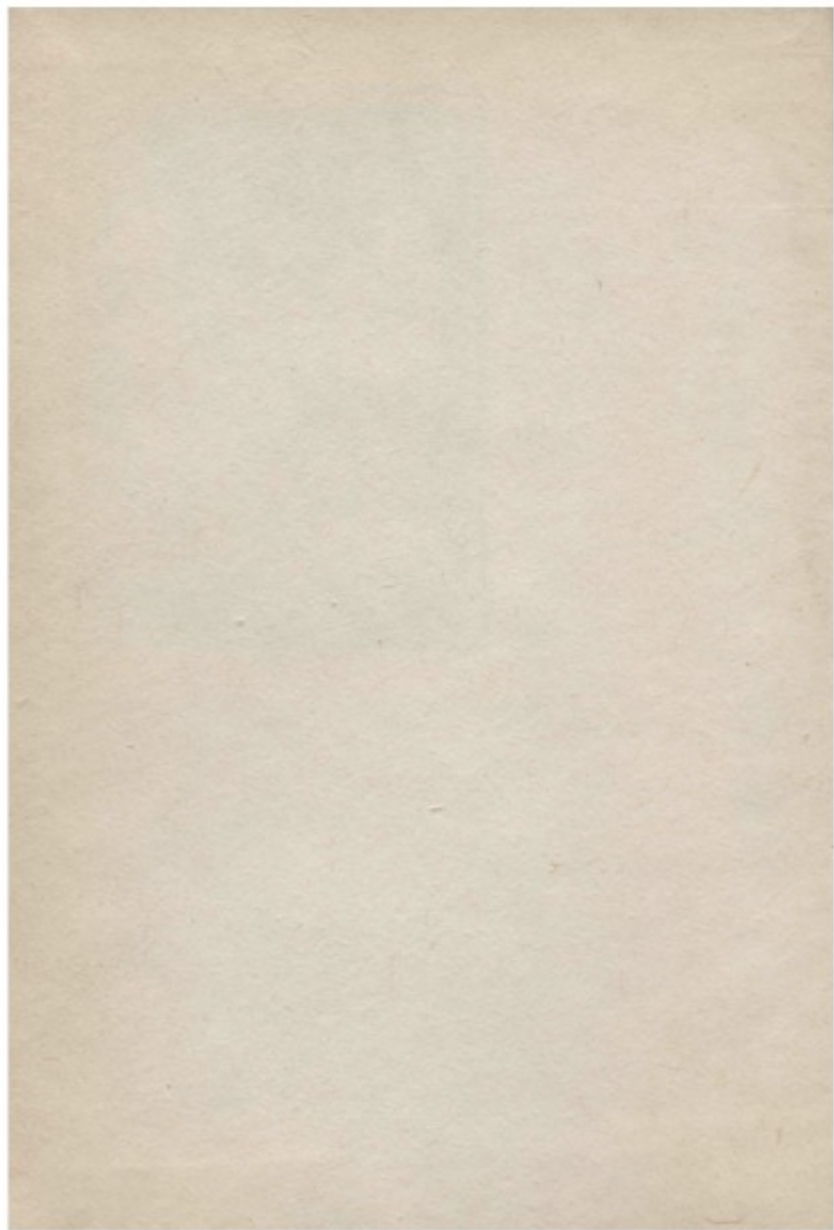

EX LIBRIS

MATILDA SLOVENSKÁ

SD 1439
3

ŽIVOT
SS. CYRILLA a METHODÁ,
apoštolov slovanských.

Napísal

Fr. V. Sasínek,

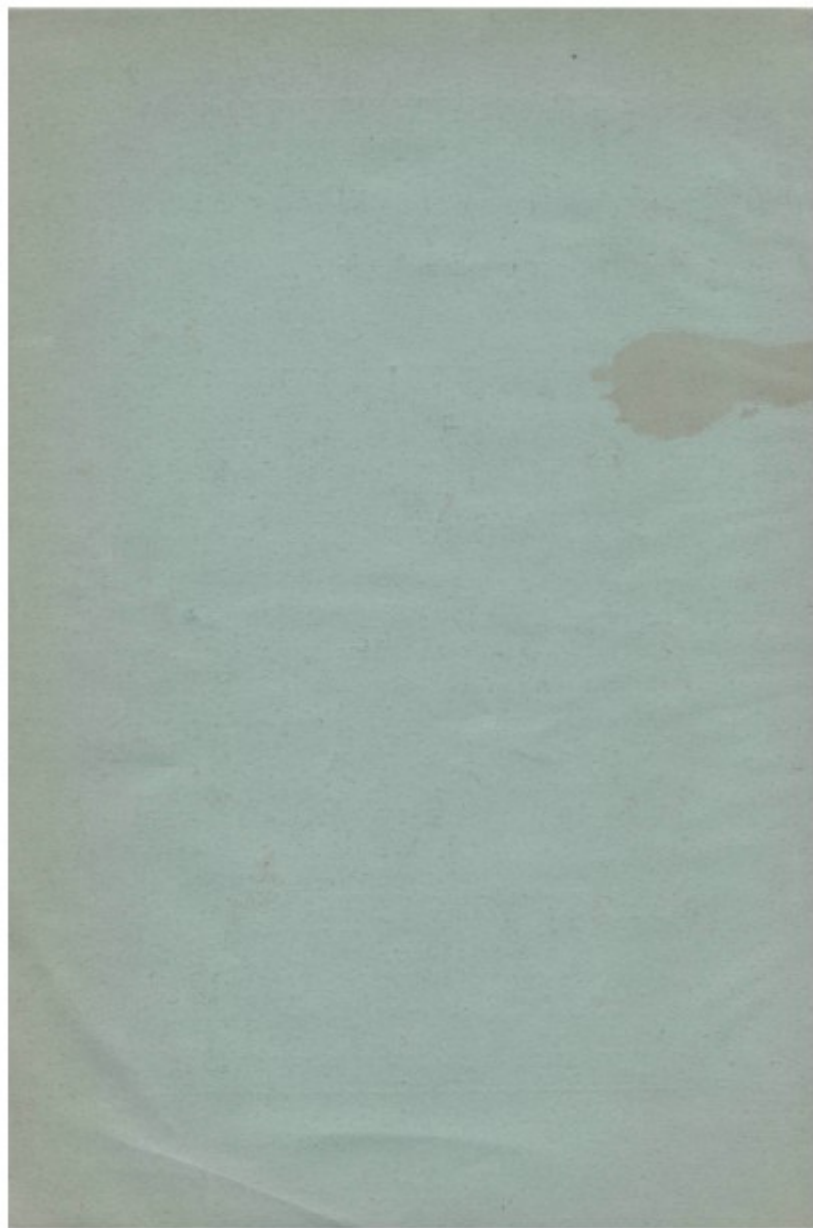
vydal

Martin Kollár.

V TRNAVE, 1885.

Tlačou Adolfa Horovítza.

Cena i s dvoma pripojenými piesňami 10 kr.

ŽIVOT
SS. CYRILLA a METHODA.

— — — — —
Napísal

Fr. V. Sasínek;

vydal

Martin Kollár.

— — — — —
V TRNAVE, 1885.
Tlačou Adolfa Horovitzu.

3685

SIXOT

22 CHARLES A. METHODY

FR. V. EASTMAN

MAINT. FOLIO

LIBRARY OF THE BOSTON BOTANICAL GARDEN

321439₃

Úvod.

Vstúpili sme do významného roku 1885., pamätného tým, že sv. Method, tento veľký svätec cirkve Pána Ježiša, práve pred 1000 rokami dokončil svoje bohumilé putovanie zemské: a nepochybujeme, že Boh všemohúci, spravodlivý to odplatiť, udeliť mu ráčil korunu slávy večnej. Čo je teda i pre nás Slovákov prirodzenejšie, jako to, abysme sa i my s podľnou vďačnosťou rozpomenuli na neho, na veľkého toho učiteľa a apoštola otcov našich. Nepoznáme-li však bohumilé účinkovanie jak jeho, tak i jeho brata sv. Cyrilla: jako oceníme a oslávime jeho zásluby? Preto som si predovzal aspoň stručne napísať „Život ss. Cyrilla a Methoda“, nepochybujúc, že to prispeje ku cti a chvále Božej, jako i k zasluženéj oslave ss. Cyrilla a Methoda a k duševnému prospechu katolíckých Slovákov. —

Od 30. sept. r. 1880., čo sv. Otec, Lev XIII., r. p. vydal svetoznámu encykliku „Grande munus“ o povýšení a rozšírení bohoslužebnej úcty ss. Cyrilla a Methoda, s veľkou horlivosťou pretriasali dejzpytci otázku uvedenia Slovanov do cirkve Pána Ježiša, a tým ulahčená je mi práca k dôkladnejšiemu poznaniu tejto záležitosti, nežli bolo dosavád.

Neúplná a kusá bola by však práca táto, kebych hneď priročil k životopisu ss. Cyrilla a Methoda, bez toho, žebych podal iné potrebné známosti, ktoré predehádzaly vek týchto našich veľkých Oslávencov. Nutno nám predostrieť si celý vývin kresťanstva medzi Slovanami až do jeho završenia skrze ss. Cyrilla a Methoda.

1. Prvotiny kresťanstva na Slovensku.

Dosavadný dejepis prvotnej cirkve Krista Pána točil sa temer okolo Ríma a Carihradu, tak že venujúc pozornosť týmto viehlasným mestám, nechal cirkevné dejiny vzdialených zemí temer zahalený tmou. Tak sa stalo i so zemami slovanskými, ktoré od pradoby tiahly sa od brehov Rýnu, od žriedla Dunaja a od brehov jaderského mora pres Europu do Asie. Nemajme to ale za zlé dejepiscom. Každý dbal o dejepis národa, z ktorého pochádzal, a o inom zmienil sa len vtedy, keď sa musel dotknúť i zemí pohraničných. Povinnosťou slovanských dejepiscov bolo poznačiť deje svojego národa: ale buď sa to nestalo, alebo keď sa i stalo, nepriaznivý svet zničil dejepisné pamiatky Slovanov. To sa skutočne prihodilo i ocom našim¹⁾, a pozdejší svet tiež nebol šetrnejší k slovanským dejepisným pamiatkam: teda nenie divu, že sa s nimi hojne vykázaf

¹⁾ *Catalogus Archiepiscoporum Laureacensium et Ecclesiarum suffraganeorum ipsius, tempore Odoacri, regis Rugorum, et Theoderici, regis Ostro-Gothorum, immo tota ecclesia Laureacensis cum omnibus suis Suffraganeis et populo utriusque sexus, parvis et magnis, vitam retinere cupientibus, eorundem regum formidine (cum unus esset barbarus et alter pessimus Arianus) cum omnibus suis substantiis et clericis et libris ac privilegiis, Sanctorumque reliquiis et corporibus eorundem in Neapolim et universam Samnitarum Italiam transmigrarunt, nil Pannonis et Moesis (= Moravanis) memoriae relinquentes. Vita S. Maximiliani Arch. Laur. & Mart. ap. H. Per. I, 32.*

nemôžeme. Navzdor tomu máme predsa nektoré, ktorými si po-svietiť môžeme i na prvotiny kresťanstva u Slovanov, tak že pápež Ján X. r. 925. písal Tomislavovi, kráľovi horvatskému: „Kto za-jiste pochybuje, že krajiny Slovanov v prvotinách Apoštolov a všeobecnej cirkve sú spomínané, keď od koliebk (cirkve) pri-jaly pokrm ohlašovania apoštolskej cirkve?“

Na počiatku cirkve, okrem učennikov Pána Ježiša, bolo dvanásť Apoštolov, ktorý dľa rozkazu nebeského Majstra svoje-ho rozišli sa po celom svete, aby nielen Židom, Grékom a Rimanom, ale všetkým národom ohlašovali sv. evangelium: predsa však dôkladnejšie poznáme len účinkovanie sv. Pavla. O sv. Petrovi a Ondrejovi málo toho vieme, a o Apoštoloch ostatných temer nič: zdáliž ostatní ss. Apoštoli nekonali svoje poslanie? Sú, ktorí ešte i to poslanie, ktoré tí traja ss. Apoštoli konali k Slovanom, berú do pochybnosti, nedbajúc, že pri tom krivdení dejepisu slovanského, činia krivdu samým Apoštolom. Rozsiahle kupectvo, ktoré bolo medzi Asiou a Euro-pou, nevedlo sa len po nebezpečnom mori, ale i po suchu.¹⁾ Nespomínajúc iné, podotýkam len to, že od slovanského mora (jako Adam Bremenský nazýva more baltické) riečištom Visly šla cesta ku Karpatom, odtiaľto (jako svedčí Plinius) k Preš-porku (Carnuntum), odtiaľto k Uhľoňu (Aquileja) a do Italie: zdáliž Apoštoli nepoužili tejto cesty, aby získali Kristu Pánu slovanské národy? Nenie teda nič neuveriteľného, že sv. On-drej dľa Nestora hlásal v Rusku sv. evangelium, že toto otcovia naši prvotne prijali od sv. Petra²⁾; sv. Pavel ale medzi ve-

¹⁾ Giesebrecht: *Gesch. der deutschen Kaiserzeit*. Braunschweig, 1855, I, 23.

²⁾ *Prameny dějin českých*. I, 47. a 48.

riacimi spomína i Barbarov a Seytov¹⁾, pod ktorými starý svet rozumel zvláštne Slovanov, s Grékami a Rimanami od pradoby susediacich.

Že sv. Pavel skutočne hlásal sv. evangelium Slovanom barbarským a štítonosným (Skyto-phoroi), toho dôkazom sú Skutky apoštolské. Solún (Thessalonika) a mnohé mestá na macedonskom pobreží boli ovšem grécke, ale okolo Soluni a hore k Balkánu a ďaleko za Balkánom bývali od pradoby Slovania. Keď teda v Solúni kázal sv. Pavel sv. evangelium, nektóri uverili a pripojili sa k nemu a Sylovi, a to i z venkovanov a pohanov množstvo veľiké, i paní vznešených nemálo²⁾. Sám sv. Pavel píše k Rimanom, že od Jeruzalema kolom až k zemi illyrskej všetko naplnil Kristovým evangelium³⁾; k čomu dodáva sv. Hieronym, že Boh bol s Pavlom v Illyriku⁴⁾. Na základe toho píše i ruský dejepisec Nestor († 1116.): „V Moravy (poddunajskej) bo chodil i apoštol Pavel, učil tu; tu bo jest Iljurik, jegoše dochodil apoštol Pavel; tu bo bješe Slojvené prvoje, tiemže i slovjensku jazyku učitel jest Pavel.“ Nemôže byť ani pochybnosti, že Rimania nielen v Panonii, nad ktorou vládli, obznámili kresťanstvo, ale že buď jako kupci, buď jako ubehlici alebo jako válečníci zanesli semeno kresťanstva za Dunaj k Slovanom v Germanii a Saracii⁵⁾. Potvrďuje to i samé meno Kresťan, ktoré už na počiatku cirkve muselo sa dostať k Slovanom z Ríma, kde pohania vyznavačov Krista ne-

¹⁾ Rim. 1, 14. Kol. 3, 11.

²⁾ Et de colentibus gentilibusque. Act. Ap. 17, 4. I. Thess. 1, 8.

³⁾ Rim. 15, 19.

⁴⁾ Epist. 148. ad Marcellam.

⁵⁾ Tertullianus contra Judaeos c. VII. Origenes lib. IV. Peri Archon c. 1.

menovali Christianmi, ale z potupy Chresťanmi¹⁾. Konečne jestli nie už prv, zajiste pod cisárom Konstantinom dostalo sa kresťanstvo z Pannonie i za Dunaj, kam jeho moc a vláda zasiahla²⁾).

Bohužiaľ! kacirské učenie Aria, proti ktorému vo IV. st. leti viedly sa toľké boje na slovanskej pôde Illyrika, zaujalo oba brehy Dunaja; a čítame, že nielen sv. Martin mnoho musel trpeť v Panonii od kňazov arianských, ale i sám kráľovský dvor na Morave a Slovensku k arianizmu nútil slovanských kresťanov³⁾. Nastalé války došľapaly, čo pokazil arianismus: ubostily sa surovosť a náboženská netečnosť, a to tým viac, že i Rím i Carihrad dost mali čo činiť doma, aby sa ubránily pred vňútorými a nevňútorými nepriateľmi. Pravdepodobné je, že pri arianisme, ktorý netrpel síce oltár katolícky vedľa arianskeho, trpel ale modlársky, drevne pohanstvo slovanské nielen nevyhynulo, ale snáď v roztržkách medzi katolicismom a arianismom i na nohy opäť sa postavilo.

2. Vzkriesenie kresťanstva na Slovensku.

Keď krvavé války utíchly, dal Boh všemohúci cirkvi svojej ss. Ambroža, Hieronyma, Augustina a pápeža sv. Rehora (590—604.), ktorého plným právom cirkevný dejepis nazýva „veľkým“. On odňal ostrie arianizmu, hájil cirkevnú prednosť politicky poníženého Ríma proti zpupnosti Carihradu, udržal slovanské Illyrikum pri stolici apoštolskej, zvelebil liturgiu a rozniecaval činnosť katolíckú na všetky strany, tak že pápež Agatho, r. 680. spomína už značný počet biskupov medzi

¹⁾ Z. S. Fl. Tertulliana Apologeticum. V Praze, 1877. str. 33.

²⁾ Historia cirkevní Eusebia. V starém městě Pražském, 1594. str. 294.

³⁾ Srov. pozn. 1. Sborník Velehradský. V Praze, 1883. str. 57.

Britanmi, Frankami (Nemcami) a Slovanmi. Ponevác ale patriarcha carihradský práve vtedy na ujmu stolice sv. Petra počal si prikladať názov „všeobecného patriarchy“, museli pápežovia pracovať na tom, aby biskupstva západu tým viac uvedené boli vo spojení s Rímom. Zvláštnu činnosť v tomto dokázal sv. Bonifác medzi Nemcami a Slovanmi západnej Germanie, tak že zlomiv odpor biskupov uviedol cirkev v Germanii do nového organizmu. Snahy pápežov podporované boli tým, že v Galii utvoril sa štát katolícky, pod jehož protektorát sa i postavili, ano ho za cisárstvo rímské vyhlásili. Škoda, že potom rímski cisárovia tento názov, jako niekdy cisári carihradskí, zneužili, miešajúc sa nad právo do cirkevných záležitostí, upotrebujúc biskupov k cieľom politickým a pod zásterou kresťanenia podmaňujúc svojej politike susedné národy. Taký cisársko-hierarchický organizmus považovaný bol za jedine pravé kresťanstvo, tak že kto nenáležal k nemu, ani nebol považovaný za kresťana, bárby jak uprimne a pravoverne bol veril v Krista Ježiša. Nenie divu, že sa tomuto kresťaneniu zpierali jak pohanské tak i nepohanské národy, ponevác sa od nich požadovalo, aby tomu „cisárskemu kresťanstvu“ priniesli v obeť i samostatnosť svoju i národnosť. Tlak ten cítili i pápežovia, ale nemali tej svetskej moci, aby sa zpod neho vysvobodili k neodvislému jednaniu sv. stolice.

Od doby Karola V. krok za krokom približovala sa rímska ríša k hraniciam ríše moravo-slovenskej, aby ju pohltla. Už r. 817. Ludvíkovi dostali sa v podiel Slovania na Morave a Slovensku¹⁾, a tak dostali sa pod biskupa pasovského Rin-

¹⁾ Bojoariam, Carentanos, Beheimos, Avaros atque Slavos, qui ab orientali parte Bojoariae sunt. Charta divisionis ap. Baluzium.

hara¹⁾. Po smrti tohoto stal sa jeho nástupcom Uroľf, ktorý u pápeža Eugena II. (824—827) vymohol si obnovenie zapadlého arcibiskupstva laureacenského, so suffraganmi v Medlici (Favianae), Vespríme (Speculo Juliensi, Sorigiturensi), Nitre a Starých Hradoch. (Vetuariensi=Vetu-arcensi). Ustanovenie toto stretlo sa s veľkým odporom arcibiskupa solnohradského, bezpochyby preto, že to boli biskupstva obradu glagolsko-slovan-ského²⁾. Z toho povstali trenice s arcibiskupom solnohradským o Pannoniu, tak že arcibiskupstvo laureacenské potlačené bolo, a suffragani jeho zostali bez pochyby až do vymretia, jako sa to stalo v Panonii.

Čo činili arcibiskupi saleburgskí v Panonii, to činili bezpochyby tiež na Morave a Slovensku. Úvádzať kňazov nemeckých, potláčali glagolsko-slovan-skú bohoslužbu a umiesťovali latinskú; čoho dôkazom je, že i v Nitre bol (postavený? a) zasvätený chrám na počesť nemeckého svätca Eimerama. Z toho ovšem medzi kňazstvom rozličného druhu musely povstať trenice, a z týchto žaloby, ktoré sa dostaly až do dvoru kniežacieho. Nastaly upodozrievania, ba pri nemeckých kňazoch i šľaky v prospech rímskej ríše; čoho dôkazom je, že Mojmir zapudil Pribinu z kniežatstva nitranského.

Tak stály veci, keď cisár Ludvik, r. 846. vtrhnuv do Moravy, osadil Mojmira a posadil Rastislava na kniežacký stolec. Prirodzená vec, že keď Rastislav stal sa kniežatom z milosti Nemcov, nemeckým kňazom a prístehovalcom nariastly hrebene, a trenice náboženské o latinskú literu staly sa ešte ohnivejšie. Rastislav, vidiac nielen toto pripravovanie Moravy a

¹⁾ Rinharius baptizat omnes Moravos. Bernardi Norici Chron. Laur. ap. Per. SS. RR. Aust. 1. 1304.

²⁾ Rudis adhuc christianitas Marahensium. Syn. Mog. an. 852.

Slovenska za pohlt cisárovi, ale i to, že Ludvik jemu na zdury zapúdeného Privinu obdaril i vojvodstvom v susednej Pannonii, odhodlal sa k veľkému dielu, ktoré by zabezpečilo Morave a Slovensku i cirkevnú a politickú samostatnosť i vzdelanie ľudu. Nemeckí kňazi, neznajúc mlúvy ľudu, nechávali ho v nevedomosti a pohanských poverách; ba i tú latinskú liturgiu konali bez smyslu a vňútorného pohnutia¹⁾. Bastislav teda, slyšav, že missionári carihradskí vykonali veľké veci k sriadeniu slovenskej cirkve nad Čiernym morom, vypravil s podobným úmyslom poslov svojich do Carihradu.

„Ľudia naši — tak pravili poslovia cisárovi Michalovi — od pohanstva síce odstúpili a zachovávajú kresťanský zákon: nemáme však učiteľa takého, ktorý by nám našim jazykom vyložil pravú vieru kresťanskú. Prišli k nám mnohí kresťanskí učitelia z Vlach i z Grék i z Nemea, učiace nás rozlične: avšak my Slovania, prostí ľudia, nemáme kto by nás pravde naučil a smysel (písma) vyložil. Pošli teda, dobrý pane, takého muža, ktorý by nás naučil všelikej pravde.“ Posolstvo bolo vyslyšano, a za tých túžených učiteľov vyvolila prozreteľnosť Božia dvoch ss. bratov, Cyrilla a Methoda.

3. Prvé doby zo života ss. Cyrilla a Methoda.

Na brehu egejského mora, v krajine macedonskej, je od dávnych vekov pamätné me-to Thessalonika (Te Saloniké), u Slovanov Solún nazvané. Jeho okolie bolo od pradoby obývané

¹⁾ Omnes pene ecclesiae in illo episcopatu (Pataviensi) erant lignae et nullo ornatae decoratae; imo ipsi earum presbyteri, ut ita dicam, ligni erant; quia conjugis et terrenis negotiis dediti, in divinis officiis penitus ignari „Miserere mei Deus“ pro Canone, „Attendite“ pro Passione legebant. Vita b. Altmani ap. H. Per. I, 123.

Slovanami, ktorí onú pôvodne grécku osadu (kolóniu) značne poslovančili. Tam sa narodili dvaja bratia, Method a Konstantín, ktorý poslednejší pred smrťou svojou čo mních prijal meno Cyrill. Otec jejích slul Lev, matka Maria.

O mladom veku staršieho syna, Methoda, nemáme bojných zpráv. Vzdelav sa náležite, mal dľa príkladu otea svojego slúžiť cisárovi a vlasti v úradoch občanských. Stal sa i skutočne cisárskym vojevodou jednej krajiny slovanskej bezpochyby strumskej pri rieke Strumici (Strymon). V tom vysokom dôstojenstve však zostal Method len krátky čas. Vidiac kolké nebezpečenstva hrozia duši v lesku hodnosti a hluku sveta, a vedený túhou svojego nábožného srdca stal sa mníchom na hore Olympu.

Mladší brat, Konstantín (Cyrill), po smrti otcovej, asi v štrnástom roku veku svojeho, dostal sa do Carihradu k cisárskemu dvoru, aby čo uslahtilý mladík bol spoločníkom cisárviča Michala. Pod správou učných mužov, menovite Lva a Focia, vzdelal sa v umeniach: ale nebažil po sláve tohoto sveta, a jeho srdce túžilo po kláštorskej samote, aby tam slúžil Bohu. To keď spozorovali priaznivci jeho, chceli ho pripútať k Carihradu a odporúčali ho sv. Ignácovi, patriarchovi carihradskému, za správcu knižnice pri chráme sv. Žofie. Pokorne sa poddal vôli vzrešeného arcipastiera svojego, a vysvätený za kňaza, začal konať onen úrad sebe sverený. Dlho však nezostal v tom úrade, lebo ho premohla predošlá túžba po kláštorskej samote, a vzdav sa úradu, odišiel do jedného kláštora na brehu morskom. Pobyť tam ale len pol leta, lebo priatelia vypátrali ho a premluvili, aby svoje od Boba dané neobyčajné hrivny ducha vynaložil k prospechu cirkve. Vrátil sa teda do

Carihradu, kde mu sv. Ignác sveril učiteľskú stolicu, aby prednášal mládeži kresťanskú filozofiu. Vo vede tejto tak vynikal, že i napotom zostal mu názov filozofa. Ešte nemal 24 rokov, keď na rozkaz cisárov podujal disputu (učeníu hádku) proti Jánovi Grammatikovi, ktorý r. 842. pre svoje bludy pozbavený bol patriarchátu, a zvíťazil nad nim, obdivovaný poslucháčami.

Medzi tým časom, čo zastával úrad učiteľský, r. 854. prišli od Kozarov, prebývajúcich medzi Čiernym a Kaspickým morom vyslanci do Carihradu, žiadajúci o kresťanských učiteľov, ktorí by hájili učenie kresťanské proti tamejším židom a mahomedánom. Poslaný bol tu opäť on. Vzal so sebou i brata svojeho Methoda za spoločníka a pomocníka. Preplavil sa do Chersonu, kupeckému prístavnému to mestu na Čiernom mori, a meškal tam nejaký čas, aby sa pripravil k boju vedeckému. Pozorovav totižto, že v Kozarsku bude mu do činenia nielen s mahomedanskými Bulharmi, ale i so židami, evičil sa najprv v mluve jejich. K šťastiu svojemu našiel tam u jedného človeka evangelium a žaltár (glagolsko-)slovanskými literami písaný. Nemálo sa potešil, keď nielen rozumel slovanskému nárečiu toho človeka, ale ľahko porozumel i písmu. Viac času požadovalo učenie sa hebrejskému jazyku.

Za svojeho pobytu v Chersone pátral po hrobe sv. Klementa pápeža, ktorý tu, uvržený do mora, r. 102. podstúpil smrť mučenícku. Boh, vyslyšal modlitbu a túžbu srdca jeho, tak že sa pošastilo vyniesť na svetlo ostatky tohože sv. mučeníka, nalezencé pod zrúcaninami bývalého chrámu na jednom ostrove. Vyzdvihnúc tie ostatky, vzali jich, priniesli do Chersonu a s dovolením tamejšieho arcibiskupa uložili v chráme.

4. Jejich apoštolovanie medzi Uhrami a Kozarmi.

Pobyt ss. Cyrilla a Methoda v Chersone nebol nečinný ani v inom ohľade; činili výlety i na neďaleký breh Čierneho mora, kde na riekach Ingule a Ingulei potulovali sa tehdy čierni Uhri.

Slovania, ktorí sa nad Čiernym morom tiahli od Dniestrú až k Volge (Vlhc), pôvodne od tejto rieky menovali sa Volgari (Bulgaroi). Z nich ten kmen, ktorý býval u hôr kavkazských, menoval sa preto tiež uhorský¹⁾, a pokiaľ susedil s mahomedanskou Persiou, zároveň obznámený bol s mahomedánstvom. Keď potom Pečenci od severo-východu uderili na týchže čiernych Uhrov, jedna časť týchto pres hory kavkazské prestehovala sa do Persie, druhá ale na západ k svojim slovanským súkmenovcom do veľkej Bulgarie a osadila sa na riekach Ingule a Ingulei, a stála pod vládou Kozarov, majúce svojho veľvojvodu Lebedáša²⁾. Dľa jeho mena i to územie, kde sa osadili čierni Uhri, nazývalo sa tiež Lebedou³⁾.

Keď sv. Cyrill prišiel do Lebede a — jako píše legenda — „vprvú hodinu konal modlitbu, prišli naň Uhri, jako vlci vyjúce, chcúce ho zabiť(?). On však neufakol sa, aniž ustal vo svojej modlitbe: ale len zvolal „Gospodi pomiluj“, lebo bol končil už Božiu službu. Oni uzrevše ho, z Božieho rozkazu zkrotli a počali sa mu koríť; a slyšavše poučné slova z úst jeho, prepustili ho so všetkou družinou.“

¹⁾ Aby ti Bulhari podkavkazskí rozoznani boli od Slovákov podkarpatských: títo sa menovali bielymi, tantí čiernymi Uhrami.

²⁾ Je to meno slovanské, pochádzajúce buď z koreňa lebeda (atriplex) alebo Lev (Lebeda), jako Mil-ada, Vel-eda atď.

³⁾ Srov. môj spis: Arpád a Uhorsko. V Turč. Sv. Martine, 1884.

Odíduc z Lebedy, vstúpili na koráb a plavili sa po mori azovskom ku Kozarom.

Jaknáhle kozarského khana doišla zpráva, že kresťanskí učítelia, z Carihradu k nemu poslaní, zavítali na pôdu kozarskú, vyslal niekoľko vážnych mužov jim v ústrety, a pozval ich k sebe. Na to ustanovený bol deň a miesto k hádkam o náboženských otázkach medzi kresťanmi, židmi a mahomedánmi. Škoda, že nedošly nás oné knihy, v ktorých zachované boli tie dôvody, ktorými sv. Cyrill hájil kresťanstvo proti tým židom a mahomedánom: avšak i tie zlomky, ktoré sa nám v jeho životopise zachovali, svedčia o jeho hlbokjej theologickéj učenosti a neobyčajnej výrečnosti.

Keď sv. Cyrill vífazne prekonav hádky, chystal sa nazpät do otčiny, khan nabídzal mu bohaté dary: avšak ss. missonári, ktorí neprišli do cudzej zeme, aby hľadali zlato a striebro, ale spasenie duší, nežiadali jiného, leda ten skutok milosrdenstva, aby na slobodu prepustil tých krajanov, ktorých bol zajal. Stalo sa, tak že ss. Cyrill a Method s 20 osvobodencami vrátili sa šťastlive do Carihradu.

5. Povolanie ss. Cyrilla a Methoda na Moravu a Slovensko.

Medzi tým časom, čo ss. Cyrill a Method apoštolovali medzi Bulharmi a Kozarmi, staly sa v Carihrade veľké premeny. Sv. Ignác, pletichami kancellára Bardasa a učeného síce, ale ctižiadostivého Focia, bol bezprávne s patriarchálného stolca shodený, a na jeho miesto o vianociach r. 857. posaden Focius. Tento rádby bol dostal na svoju stranu našich Oslá-

vencov: ale oni necítili s ním. Sv. Method neprijal ani arcibiskupstvo, ktoré mu ponúkal Focius, a utiahol sa opäť do kláštora na Olymp.

Odtiaľ prešiel potom r. 861. do kláštora Poliechrona, kde žilo asi 70 mníchov, pretože si ho vyvolili za arcikňaza (igomena); a pre tú príčinu i za kňaza vysvätený bol. — Sv. Cyrill na čas zostal pri chráme ss. Apoštolov. V tom čase sa stalo, že vyložil hebrejský a samaritanský dosavadň nikým nerozluštený nápis na jednej čiaši z drahého kamenia, diele to z doby kráľa Šalomona, ktorá sa chovala v chráme sv. Žofie, tak že jeho ostrovtipný výklad vzbudil všeobecnú pozornosť. Že sv. Cyrill nedošiel pod Fociom, svojím nekďajším učiteľom, žiadnej hodnosti, príčinou bolo, že zastával sv. Ignáca, Focia ale obviňoval z bludu; pretože učil, že človek má dve duše, jednu nižšiu, ktorá cíti, druhú vyššiu, ktorá myslí.

V tej dobe prišlo vyslanstvo z Moravo-Slovenska do Carihradu.

Ačkoľvek Rastislav pretrhol svoje vasalské pomery k západnému cisárstvu a r. 855. víťazným mečom obrátil svoju samostatnosť, predsa nemohol nato nepamätať, že i na ďalej bude mu bojovať za svobodu vlasti; tým viac, že Nemci nie len brúsili meče, ale i s poddunajskými Bulharmi uzavreli smluvu proti nemu. Vypravil teda r. 861. svojich poslov do Carihradu, aby primäl gréckeho cisára Michala k tomu, by válkou zaneprázdňoval Bulharov a prekázil jim poskytnutie pomoci Nemeom proti Moravo-Slovensku. Práve vtedy meškali v Carihrade pápežskí legáti¹⁾, a je pravdepodobné, že na dvore cisárskom i u prítomnosti jejích prišli do reči i cirkevné veci

¹⁾ Hefele: Conciliengeschichte. Freiburg, 1879, IV. 241.

na Morave a Slovensku, jako i blahodarné účinkovanie ss. Cyrilla a Methoda v Bulharsku a Kozarsku. Možno, že i vypracovaný plán pre samostatnú cirkev moravo-slovenskú, na ktorú by sa opierať mohla stolica apoštolská proti nesnesiteľnému už jhu západného cisárstva.

Keď vyslanci vrátili sa na Moravu, vyprávali Rastislavovi a Svätoplukovi, kniežatu nitranskému, o čom sa rokovalo v Carihrade, a čo ss. Cyrill a Method boli vykonali v Bulharsku a Kozarsku. Následkom toho kráľ Rastislav a knieža Svätopluk vypravili opäť poslov svojich do Carihradu, podobne Kozarom, žiadajúce o slovanských kňazov, ktorí by spôsobilí boli vyučovať slovanský ľud vo viere a mravoch, a konať bohoslužbu spôsobom dôstojnejším. Dielom tým poverení boli ss. Cyrill a Method, ktorí aj hneď činili prípravu.

Ačkoľvek od dávna, snáď už od doby apoštolskej, mali Slovania v Illyriku, ktoré obsahovalo zeme na celej západnej a južnej strane Dunaja, svoje glagolské písmo a glagolskú bohoslužbu¹⁾: predsa sv. Cyrill, navyklý obradu a písmu gréckemu, zostavil si nové grécko-slovanské písmo, podržiac glagolské pomenovanie písmen a doplniac alfabet grécky nektorymi slovanskej mluve primeranými písmenami a znakami. Pamätajúce na povahu ľudu, ku ktorému mal ísť, zostavil tiež k vyučovaniu, modlitbám a bohoslužbe potrebné knihy; a tak tým spôsobom vychystaní k veľkému dieľu dali sa na cestu. Po Čiernom mori preplavili sa opäť do Chersonu, aby k sebe vzali ostatky sv. Klementa, ktoré tam boli uložití²⁾. Odtiaľ po su-

¹⁾ Už to uznávajú aj iní, čo som ja dávno tvrdil. Jagič: Archiv für slavische Philologie. Berlin. 1881. S. 164 & 191.

²⁾ Prameny dějin českých. I, 12; 96; 101.

ebu šli pres Rusko, kde nechali hlavu sv. Klementa¹⁾, do Malopolska, ktoré vtedy náležalo ku kniežatstvu Svätoplukovému, a do Moravy, kde vo Velehrade sídlil kráľ Rastislav.

6. Učinkovanie ss. Cyrilla a Methoda na Morave a Slovensku.

Bolo to v máji r. 863., keď ss. Cyril a Method zavítali k otcom našim; a hneď započali aj bohumilé dielo.

Je síce pravda, že kráľ Ludvik, spoliehajúc sa na pomoc Bulharov, tohoto roku chystal sa do války proti Rastislavovi, a r. 864. i skutočne uderil na Devín: ale bol tuším rád, že so zdravou kožou odtiahol, pretože ho nádej v poddunajských Bulharov sklamala. Bulhari totižto, válkou s gréckym cisárom zaneprázdnení, nemohli uderiť na Potisie, aby Rastislava a Svätopluka prinútili k rozdeleniu svojej sily válečnej. Svätci naši teda neboli vyrušovaní vo svojom diele apoštolskom. Nemali síce — jako mnohí myľne sa domnievajú — čo vykoreňovať pohanstvo, ale dosť mali práce nevzdelaných poučovať, pozostalé pohanské povery vypleňovať, hriešnych k pokaniu povzbudzovať, vlažných oduševňovať, vo viere rozviklaných utvrďovať, ba snáď i blúdných arianov ešte k pravde privádzať. Mimo toho, shromažďovali okolo seba mládež, vyučovali ju pravde Božej a dobrým mravom, evičili v písme a v rozličných pre cirkev, vlasť a život potrebných veciach. Vedľa chrámu zakladali školy.

Ss. Cyril a Method, jednajúc v duchu východnej cirkve²⁾,

¹⁾ Sborník Velehradský, II, 158; 163.

²⁾ Migne: Patrologiae tomo 43, pag. 311.

konali dľa východného obradu bohoslužbu v mluve ľudu, v mluve slovanskej.

Netrpí pochybnosti, že pápež Mikuláš I., ktorý o poslani ss. Cyrilla a Methoda mal vedomosť od legátov svojich¹⁾, vyjednával ďalej s Rastislavom a Svätoplukom o sriadení hierarchie na Morave a Slovensku; a aby sa dovršilo dielo skrze vysvätenie k tomu potrebných biskupov a kňazov, povolal ss. Cyrilla a Methoda do Ríma, aby cirkev moravská a slovenská pripútaná bola k stolici sv. Petra. „Poslal pre nich — pravi legenda — žiadajúc si vidieť jich jako anđelov Božích.“ Očakával jich tým túžebnejšie, keď vedel, že prinesú i ostatky sv. Klementa. Následkom toho asi v sept. r. 866 dali sa na cestu pres Pannoniu, kde u kniežaťa Kocela pobavili sa ďalšiu dobu v Starých Hradoch. Pobyt bol len jednoročný, ale významný. K vyslanstvu, ktoré ss. Cyrilla a Methoda a jeho žiakov sprevádzalo do sv. mesta s listami Rastislava a Svätopluka pripojil i on svoje, aby požiadalo pápeža o obnovenie predošlého slovanského biskupstva v Pannonii. Rozlúčivše sa teda s Kocelom konali svoju cestu ďalej; konali ju ale pomály, a to zvláštne preto, že niesli ostatky sv. Klementa. Všade sa pobaviť museli, ponevác kňazstvo i ľud chel preukázat slavnostnú úctu tomu sv. pápežovi a mučenikovi, ktorého už sv. Pavel pochválil v liste svojom (Filip. 4, 3.).

Sväteov našich viedla cesta pres Venadky (Benátky), kde priatelia latinskej bohoslužby za zlé mali sv. Cyrillovi, že sostalil zvláštne slovanské písmo a uviedol slovanskú bohoslužbu, keďže sú len tri jazyky: hebrejský, grécky a latinský, ktorými sluší v knihách (bohoslužebných) oslavo-

¹⁾ Hefele; Conciliengeschichte, IV. 241.

vať Boha. Svätec náš ale medzi jiným riekol jim: „Armeni, Peršania, Abazgovia, Iberovia, Gothovia, Arabi, Egyptčania (Koptovia), Syrovia a iní mnohí svojím jazykom vzdávajú chválu Bohu: prečo by sa to nemalo dopriať Slovanom?“ Oprávnenosť jazyka slovanského dokazoval i zo sv. písma, tak že osôčovatelia slovanského jazyka umkli.

Medzitým došla jich tá smutná zpráva, že pápež Mikuláš I. dňa 13. nov. 867. odobral sa na večnosť: ale zármutok miernili tým povedomím, že umrel Mikuláš, nie ale pápež; že sa Boh všemohúci opäť postará o hodného nástupcu. Nezadlho skutočne dostali zprávu, že dňa 24. dec. zasadol na trón kniežata apoštolov nový pápež pod menom Adriana II. Dovedeli sa spolu i o tom, že nový pápež podobne predchodcovi svojemu práhne po jejich príchode a strojí jim slávne uvítanie.

7. SS. Cyrill a Method v Ríme.

Jaknáhle rozniesla sa po Ríme povest, že ss. Cyrill a Method s ostatkami sv. Klementa približujú sa, celé mesto bolo na nobách, tak že žiadnemu svetskému kniežatu nedostalo sa tak slavnostného uvítania, jako jim. Sám pápež s veľkým prôvodom biskupov, kňazov a mešťanov išiel jim v ústrety. Srdecia celého zástupu plesaly, keď pri zvuku zvonov, pri rozžiarení nesčíselných sviec a pri radostnom speve tiahli od brány „del Popolo“ ku velikánskemu „Colosseum“ do chrámu tohože sv. Klementa, ktorého ostatky prinášali ss. Cyrill a Method.

Po slavnostnom uložení ostatkov sv. Klementa a po náležitom oddychu prikročilo sa k vybaveniu prosby Rastislava, Svätopluka a Kocela. Jednalo sa o prezkúmanie slovanskej bo-

hoslužby a o sriadenie hierarchie pre Moravu, Slovensko a Pannoniu. Čo sa bolo vykonalo v pápežskom konsistoriume pri zatvorených dverách, to malo sa stať zrejším Rímu a celému svetu skrze verejné slávenie slovanskej bohoslužby a skrze vysvätenie biskupov a kňazov pre Moravu, Slovensko a Pannoniu. Tamto prvé konalo sa v chráme Rodičky Božej, ktorý sluje „u jasličiek“¹⁾. Pápež, prijav z rúk ss. Cyrilla a Methoda slovanske bohoslužebné knihy, posvätil jich a položil na oltár sv. Petra apoštola. Po dokonanom tom obrade, jeden zo ss. Bratov konal slovanskú bohoslužbu u prítomnosti pápeža, biskupov a kňazov a nesčíselných veriaticich. Niektorí z učeníkov posluhovali pri oltári, jini naplňovali chrám spevom slovanským. Potom nastala jiná dôležitá slavnosť, totižto vysviacanie slovanských žiakov za kňazov skrze biskupov, Formosa a Gauderika. Pravdepodobné je, že v pôstne suché dni r. 868. a síce dňa 3. marca v chráme sv. Petra prijali nižšie riady a podjáhensto, dňa 5. v chráme sv. Petronilly jáhenstvo, a 6. marca u sv. Ondreja kňazstvo.

Významnejšie bolo ustanovenie a vysvätenie ss. Cyrilla a Methoda za biskupov; lebo odkiaľ oni vzali posvätenie, odtiaľ mala počítat i Cirkev cyrillo-methodejská svoju poslupnosť. Čo sa týče prvého, ustanovení byly len za biskupov krajových (episcopi regionarii), kým nebudú vykázané v Morave, Pannonii a Slovensku určité sídla biskupov slovanských; a síce sv. Cyrill ustanoven pre Moravu a Slovensko, sv. Method ale pre Pannoniu. Čo sa týče druhého, vysvätil jich pápež sám asi 6. marca 868., tak že potom jeden z nich dňa 7. marca 868. v nedelu „Reminiscere“

---

¹⁾ Tiež bl. P. Marie sňaznej (S. Maria Maggiore).

konal slavnú bohoslužbu v chráme sv. Pavla, majúc na pomoc biskupa Arsenia a opáta Anastasia.

Nenadále však zastihla sv. Methoda a učennikov hrozná pohroma. Sv. Cyrill počal choraveť, a s úžasom pozorovano, že mu síl životných značne ubýva: následkom toho nemohol pomýšľať na návrat do Moravy a Slovenska, a zriekol sa biskupstva. To chcel urobiť i sv. Method a vrátiť sa do domoviny, do kláštora na Olympe; čo keď pozoroval sv. Cyrill, prosil ho, aby v diele započatom vytrval a neopúšťal Slovanov.

Sv. Cyrill, povedomý toho, že sa mu chyli svieca k zhasnutiu, dňa 5. jan. 869. utiahol sa do kláštora, kde mu s premenou rúcha dľa rehoľnej obyčaje premenené bolo i dosavádne meno Konstantin na meno Cyrilla: ale nepožíval dlho posvätného kľudu kláštorného, lebo už 14. feb. skončil beh svojeho svätého a činného života.

Keď sa jednalo o pohrabe sv. Method prosil sv. Ota: „Za hodné a potrebné som mal, pripomenúť blaženosti Tvojej, Otče apoštolský, že, keď sme vyšli z domu k službe, ktorú sme s pomocou Božou vykonali, matka s mnohými slzami nás zaprisahala, aby, zastíhne-li nekoho z nás smrť drelej, než sa navrátíme, na živu zostalý brat priniesol brata zomrelého do kláštora jeho, a tam ho s hodnou a náležitou slavnosťou pohrobil. Ráčiž teda Tvoja svätosť poskytnúť tú milosť mojej malúckosti; aby nezdálo sa, že proti snažným prosbám matkiným nejak jednám.“ Náležalo teda rozhodnúť medzi Rimom a Carihradom, a na žiadosť biskupov, a vznešených mešťanov, rozhodlo sa, aby vznešené ostatky sv. Cyrilla zostaly v Ríme. Pápež teda z veľkej úcty k sv. Cyrillovi tým chcel vyznačiť ho, aby bol pochovaný vo vlastnom brobe jeho v chráme sv. Petra. Sv. Me-

thod teda aspoň o to žiadal, aby bol pochovaný v chráme sv. Klementa; žeby aspoň odpočíval po boku toho, ktorého ostatky priniesol od Čierneho mora. Tak sa i stalo, a s veľkou slávnosťou pochovaný bol po pravej strane oltára.

Požíval-li sv. Cyrill úctu za živa, tým viac ju požíval po smrti. Rimania, vidiac tie mnohé zázraky, ktorými Boh oslávil služobníka svojeho, nafalovali jeho obraz nad hrobom a svietili nad ním dňom a nocou, chválu vzdávajúc Bohu, ktorý tak oslavuje tých, ktorí ho oslavujú.

8. Sv. Method navrátil sa z Ríma.

Po smrti sv. Cyrilla pridelená bola sv. Methodovi i Morava so Slovenskom, a tak s listom pápežovým vrátil sa najprv do Pannonie, kde — jako praví legenda — prijal ho Kocel s veľkou ctou. Odtiaľ spiechal k Svätoplukovi na Slovensko a k Rastislavovi na Moravu, aby aj jim sdělil udalosti rímske a list pápežov. Účinkovanie však jeho bolo hatené. Ešte toho roku v auguste synovia kráľa Ludvika zaplavili Pannoniu vojskom nemeckým, keď Karol dobýval Rastislavov Devín, a Karlman ohňom i železom zpusťošil Svätoplukovu zem. Svätopluk potlačil v sebe hnev a, žeby sa naproti Karlmanovi zabezpečil, poddal sa mu, — ba bezpochyby s porozumením Nemečov — cheel otráviť i kráľa Rastislava, aby Moravu pripojil k svojmu kniežatstvu. Rastislav, dovedev sa o jeho úmysle, cheel ho lapiť: ale Svätopluk ho predišiel, lapil, sviazal a vydal Nemečom, ktorí ho najprv uväznili; potom ale, vylúpivše mu oči, do kláštora ho zatvorili.

Po tom smutnom osude Rastislava nastal krátky pokoj, tak že sv. Method mohol započat svoje účinkovanie v Pannonii.

V Panonii bývala od nepamäti slovanská glagolská bohoslužba, ktorú kedysi sv. Hieronym opravil, a preto sa tiež liturgiou sv. Hieronyma nazývala. Mala tam i svoje duchovenstvo i svojeho biskupa. Od doby cisára Karola († 814) krok za krokom osadzovali sa tu Nemei a saleburgskí arcibiskupi posielali sem svojich kňazov a arcikňazov, ktorí uvádzali obrad latinský, pripravujúce tak Pannoniu za pokrm pre nemecké cisárstvo. Keď umrel slovanský biskup, nenahradili ho jiným, ale chrámy postavili pod vliv latinských arcikňazov. Keď však sv. Method a jeho učenici začali konať pápežom odobrenú slovanskú bohoslužbu, ľud sa hrnul k nim, a bohoslužby latinské zostaly prázdne, tak že latinskí kňazi opustili Pannoniu. Následkom toho Kocel naliehal v Ríme, aby obnovená bola slovanská hierarchia v Pannonii. Pápež Adrian II. skutočne to učinil, vzkriesiv dávno zapadlé arcibiskupstvo Srieenske, s ktorým bolo spojené i legátstvo apoštolské: tak teda sv. Method stal sa biskupom Srieenskym a arcibiskupom celej Pannonie, spolu i legátom apoštolským pre Slovanov, jako nekdy sv. Remig pre Galliu, sv. Augustin pre Angliu, sv. Bonifác pre Rýn-Lábsku a sv. Anskár pre Lábo-Vislanskú Germaniu.

Zdáliž a kde boly biskupstva v Pannonii, nad ktorými sv. Method arcibiskupoval, to je zahaleno tmou snáď už viac nepreniknuteľnou, ačkolvek isté je, že jeho arcibiskupstvo sahalo i za samú Dravu¹⁾. Dosaváď poukazať môžem len na jediný Sobotín, pod vrehom sv. Martina²⁾.

Medzi tým časom Nemei, nedôverujúce Svätoplukovi, i

¹⁾ Admonemus te, ut progenitorum tuorum secutus morem, quantum potes, ad Pannoniensium reverti studeas diocesisim. Epist. Joannis VIII. ad Mutimirum de an. 876. Fejér: Cod. Dipl. I, 196.

²⁾ Bielowski: Mon. Pol. Hist. I.

tohoto lapili a do väzenia odviedli. To pobúrilo už i tú holubičiu prirodzenosť Moravanov a Slovákov, tak že kňaza Slavomíra, ktorý bol príbuzný Svätoplukovi, r. 870. vykričali za vojvodu a prinútili ho, aby sa chopil zbrane a vyhnal i posádky nemecké i kňazov nemeckých. Krem toho obrátili sa k pápežovi, aby jich pridelil k arcibiskupstvu sv. Methoda; čo pápež aj mileiád učinil.

Je to síce žalostnou vecou, odokryť udalosti, ktoré nasledovaly: ale pravde mlčať neslobodno, nemožno. Nemeckí biskupi, jako kresťania katolici, mali sa tešiť rozkvetu cirkve v Pannonii, a keď neznači ani úcty k sv. Methodovi ani lásky k Slovanom, aspoň mali pamätať na poslušnosť, ktorú boli podlžní pápežovi. Neboľo toho u nich. Nie duchom Pána Ježiša, ale duchom politiky a hrabivosti vedení, neznači oželiť vlnu a mlieko od oviec slovanských, ačkolvek sa o jejich pašu pramálo starali. Pod krvavou zbraňou dohrnúce sa do Pannonie, hodili násilnícke ruky na posväteného služobníka Božieho, na sv. Methoda.

9. Sv. Method mučený.

Veci, ktoré sa staly na Morave a Slovensku, pobúrily jak nemeckú korunu tak i nemeckú infulu, tak že tamtá hladela sa pomstíť na Slavomírovi, táto na sv. Methodovi; ano Svätec náš musel vypíť trpký kalich i za lesť Svätoplukovu.

Svätopluk, dusiv v sebe hnev proti uväznilom svojim, ukazoval zamračenú tvár nad tým, čo sa stalo na Morave a Slovensku. Nemci teda postavili ho na čelo svojeho vojska, aby pomocou tohoto shodil Slavomíra a uviazal sa opäť v

moravo-slovenský kniežatský stolec. Keď vojsko pritiahol ku brehu Dunaja naproti Devínu, Svätopluk navrhol: zdáľizby nebolo lepšie, aby bez prelievania krve učinil pokus k shodeniu Slavomíra? Nemci sadli mu na lep. Svätopluk pod tou zásterou, že ide radiť k pokoju, preplavil sa pres Dunaj a dorozumel sa ihneď so svojimi. Keď Nemci za Dunajom volkali si v ležení a nič zlého netušili, Svätopluk, sobrav moravo-slovenskú válečnú silu, znenazdajky uderil na nich a tých, ktorí sa nespasili útekom, zrúbal mečom víťazným. Od tej doby riasla oná veľká moc jeho, ktorou sa v dejepise preslávil. Ale víťazstvo Svätoplukovo bolo osudným pre sv. Methoda.

Nad vyhostením nemeckých kňazov z Pannonie rozsrdený arcibiskup solnohradský, Adalvin, dal sv. Methoda lapiť a odvieť k Annonovi, biskupovi frisinskému. Tento zneužijúc svoj úrad čo legát apoštolskej stolice v Germanii a nevšímajúc si ani rady svojeho duchovenstva ani odvolávania sa sv. Methoda na súd apoštolskej stolice, dal ho uväzniť; aniž to potom oznámil apoštolskej stolici. Zo žalára frisinského vlečený bol sv. Method do Rezna, kam sa v okt. r. 871. dostavil kráľ Ludvik s arcibiskupom solnohradským a jeho suffragánmi. Sv. Method postavený bol pred súd, jako holubica pred krkavcov. O tom legenda takto rozpráva: Potom ale starý vrah (diabol) závisliviec dobra a protivník pravdy, pozdvihol srdce (Ludvika), vraha to moravského kráľa (Rastislava,) naň (t. j. na sv. Methoda) so všetkými (bavorskými) biskupami: „Na našom území učiš.“ On odpovedal: „Ovšem, kebych vedel, že vaše je, mimo bych ehodil: ale ono sv. Petra je. A v pravde, jestli z revnivosti a lakomosti proti starým hraniciám (biskupstva pannonského) vystupujete navzdor zákonom, kladúce prekažku učeniu

božiemu: varujte sa, abyste, chtiac preraziť železnú horu kostným temenom, nevyliali mozok svoj.“¹⁾ Riekli ale jemu: „Hnevive mluviac, zle pochodíš.“ Odpovedal on: „Pravdu mluvim i pred cisárom, a nestydím sa; vy ale čiňte vôľu svoju proti mne. Niesom lepší od tých, ktorí, keď mluvíli pravdu, skrze mnohé muky tohoto života pozbyli.“ Sv. Method skutočne tiež podstúpil podobné muky, že ho môžeme nazvať i mučeníkom cirkve slovanskej, jako to dosvedčujú listy, ktorými pápežovia potom karhali surovosť štátnych biskupov bavorských.

Medzi tým časom umrel pápež Adrian II., a dňa 14. dec. r. 872. stal sa jeho nástupcom Ján VIII. Hneď po jeho nastúpení konala sa v Ríme synoda, ku ktorej s cisárom Ludvikom bez pochyby prišiel i Anno, biskup frisinský a legát apoštolský pre Germaniu. Pápež už bol čosi dopyčul: avšak keď bol Anno tázaný o útrape sv. Methoda, lhal pápežovi do tváre, že ho ani nezná; ačkoľvek bol hlavným pôvodcom násilí, na ňom páchaných. Konečne r. 873. dostal pápež zaručenú zvesť o polutovaniahodnom utýraní a väznení sv. Methoda.

Keď štátni biskupi bavorskí (asi z úst tamtoho biskupa frisinského) počuli, že pápež zamýšľa zakročiť v záležitosti sv. Methoda, vypracovali pamätný spis, ktorým dokazovali právo (?) arcibiskupa solnohradského na Pannoniu: avšak Ján VIII. nechal ním ukrať právo apoštolskej stolice k tomu, čo v prospech cirkve a slovanských katolíkov bola učinila v Pannonii. Už na začiatku mája r. 873. vyslal Pavla, biskupa ankonského, do Bavorska s listami k biskupom mučiteľom a s návodom, dľa ktorého mal jednať o právo a svobodu sv. Methoda.

Z listov pápeža dozvedáme sa o takom na sv. Methodovi

¹⁾ Smysel je: keď odporujete pápežovi, dajte pozor, abyste zle neobstáli.

páchanom násill, jakoby sa ho boli dopustili pohanskí Nero a Dioklecian, nie ale kresťansko-katolíckí biskupi.

„Oplakávať tvoju neprávosť — tak znie list k Ermenrikovi, biskupovi pasovskému — veru len tok slzí, jako Jeremiáša proroka, dostačí. Ktorého, nech nepovieme biskupa, ktorého nekňaza, ba ktorého tyrana zúrivosť, neprekonala tvoja zbrklosť alebo neprevýšila zvieracia vzteklosť tým, že si bratra a spolubiskupa nášeho Methoda väzením týral, a pod širým nebom za ďalšiu dobu krutosťou najostrejšej zimy a plúšte trýznil, od riadenia cirkve jemu sverenej vzdaloval, v zúrivosti svojej tak ďaleko idúc, že bys bol bičom šlahal odvráteného zo shromaždenia biskupov, keby ti nebolo bývalo bráneno od iných. Je toto, prosím, jednanie biskupa, pre ktorého dôstojnosť, keď prekročí medze, väčšími sa stanú zločiny?“

„Drzosť a opovážlivosť tvoja“ — tak znie list k Annovi, biskupovi frisinskému — „prevyšuje oblaky, ba i samé nebesá. Uchvátil si práva apoštolskej stolice, osoboval si sebe jako nejaký patriarcha súd nad arcibiskupom, ano, čo závažnejšie je, choval si sa k bratovi svojemu Methodovi, arcibiskupovi, konajúcemu poslanie apoštolskej stolice u národov, viac tyran-sky nežli zákonite. Ba keď prosil, aby, jako sväté zákony učia, udelený mu bol súd svätej rímskej stolice, to si mu nijak nedovolil, ale s nôhsledami a tovaryšami svojími vyniesol si nad ním jakoby rozsudok, a zamedzivil mu konanie bohoslužby, do žalára si ho uvrhol. Ano, praviac sa byť obzvláštnym služobníkom sv. Petra, abys opatroval dedictvo nachádzajúce sa v Germanii, žalárovanie a prenasledovanie onoho bratra a spolubiskupa, ano i nášeho vyslanca, o ktorého nám väčšia starostlivosť prináležala, nielen jako verný neoznámil si, ale v Ríme

byv tázan o ňom od našich, lživě si zapíral, že bys ho znal.“

Legát Pavel, ktorého vyslal ta pápež, mal ihneď na slobodu prepustiť sv. Methoda a zakázať mučiteľom biskupom konanie bohoslužby, kým nedostavia sa do Ríma k zodpovedaniu sa. „Mocou Boha všemohúceho — tak praví v liste k Ermenrikovi —, blahoslavených kniežat apoštolských, Petra a Pavla, a našej nepatrnosti zbavujeme teba prozatým obeovania Kristovým tajemstvám a trojim spolukňazom, a nedostavíš-li sa s prítomným Pavlom, ctihodným biskupom, alebo so samým presvätým bratom našim Methodom do Ríma k výslechu, nebude schádzať spravodlivého odsúdenia.“

Vysvobodenie sv. Methoda z trojročného bezprávneho žalárovania stalo sa teda, a to u prítomnosti kráľa Ludvíka, ktorý asi v tej záležitosti na začiatku septembra r. 873. dostavil sa do Rezna.

Útrapy, ktoré sv. Method podstúpil za cirkev slovanskú, nezlomily jeho ducha: ale zaocelily. Bohužiaľ! už r. 874. umrel jeho najväčší zastavateľ, knieža Kocel, a kniežatstvo jeho dostalo sa do rúk Arnulfovi, pobočnému synovi Karlmanovému. Nie preto však, ale aby sriadil cirkev na Morave a Slovensku, opustil Pannoniu a odišiel k dvoru Svätoplukovému.

10. Sv. Method na Morave a Slovensku.

Netrpí žiadnej pochybnosti, že Svätopluk má tiež zásluhu o slobodu sv. Methoda; lebo bez príčiny Ján VIII. nenaložil svojemu legátovi Pavlovi, aby sa nedal odvrátiť od prepustenia sv. Methoda k Svätoplukovi, budú-li bavorskí biskupi vyhrážať sa válkou, jestli sv. Method uvedený bude čo arcibiskup do

Moravy a Slovenska. Svätopluk zajiste čo bystrý diplomat musel nahliadnúť, že neudrží vífazným mečom nadobudnutú samostatnosť svojego kráľovstva bez samostatnej hierarchie; že k rozšíreniu jeho kráľovstva mnoho mu prospeje apoštolské poslanie sv. Methoda k susedným Slovanom; že štát podporuje cirkev, a naopak, cirkev podopiera štát.

K ráznemu vystúpeniu Svätopluka bola ešte aj iná príčina. Keď Česi vypravili poslov svojich ku kráľovi Ludvikovi, tento proti všetkému medzinárodnému právu vsadil jich do žalára. Následkom toho Bořivoj tým pevnejšie prilnul k Svätoplukovi, tak že r. 873. oba hrozili válkou Nemcom. Zpráva o tom dorazila do Rezna, kde sa práve pojednávala záležitosť sv. Methoda. Prestrašený Ludvik nielen rozkázal biskupom, aby pustili sv. Methoda na svobodu, ale vypravil i poslov svojich k Svätoplukovi a Bořivojovi, aby s nimi na jakýkoľvek spôsob uzavreli pokoj¹⁾.

Odpor proti arcibiskupovaniu sv. Methoda i na Morave a Slovensku odstránil konečne sám pápež Ján VIII. pri rozmluve, ktorú mal s kráľom Ludvikom z jara roku 874. v italskom meste Verone. Výsledok rozmluvy sdělil potom pápež Svätoplukovi, skrze jednoho kňaza, Jána z Benátok, tak že Svätopluk tohoto bez odkladu vyslal do Forchheimu ku kráľovi Ludvikovi, aby s ním v mene jeho uzavrel večné priateľstvo, do ktorého bol zahrnutý i spojenc Svätoplukov, Bořivoj.

S r. 875. teda nadišla doba pokoja, tak že sv. Method svoju arcibiskupskú pečlivosť obrátiť mohol na Moravu a Slo-

¹⁾ Ad Renisburg autem perveniens, per missos suos Vinidos, sub diversis principibus constitutos, modo quo potuit, sibi reconciliavit. Ann. Bertiniani ad an. 873.

vensko, ba i na Čechy, ponevác Bořivoj osobne sa dostavil do Velehradu, podrobil seba a kniežatstvo svoje sv. Methodovi, čo apoštolskému legátovi pre Slovanov, vezmúc so sebou hneď i slovanského kňaza Kaicha pre svoj kniežatský dvor.

Sv. Method vyvinul ihneď všestrannú činnosť svojeho arcibiskupovania. Chrám a škola ležaly mu najviac na srdci. Vedľa chrámov, kde neprestajne vyučoval sa ľud vo viere a mravoch kresťanských, zakladal školy: nižšie, v ktorých vyučovaná bola drobná mládež počiatocnému a pre všeobecný život potrebnému umeniu, a vyššie, v ktorých pripravovali odrostlú mládež buď k učiteľskému alebo ku kňazskému, ba i k občanskému úradu. Tito cvičili sa nielen v slovanskom a latinskom, ale i v gréckom písme a jazyku, aby boli v stave nielen konať bohoslužbu buď v slovanskom alebo latinskom jazyku, ale i prekladať grécke a latinské knihy na slovanský jazyk, žeby sa tak šírila známosť kresťanského učenia, zmizly pozostaté pohanské povery, šľachtily sa mravy a zmohla sa vzdelanosť ľudu. Tak sa stalo, že — jako svedčí legenda — temer všetky mestá zaopatrené byly osobami pre chrám a školu vzdelanými.

II. Sv. Method povolany bol do Ríma.

Zmáhajúca sa vzdelanosť slovanská klala oči tým, ktorí navykli hľadať na Slovana len pres plece, jakoby mal iného Stvoriteľa. Na dvore Svätoplukovom bol Ján, ktorého upotreboval Svätopluk k diplomatickým posolstvám¹⁾. Pochádzal z Benátok, kde neboli priatelia slovanskej bohoslužby²⁾, a tak

¹⁾ Poznali sme ho v predošlom odstavci.

²⁾ Videli sme to pri putovaní sv. Cyrilla a Methoda do Ríma r. 867.

nebol ani on. Spoločníkom jeho bol iný kňaz, menom Viching, ktorý bezpochyby bol Svätoplukovým kancelérom. Oba za chrbtom sv. Methoda kuli zradu, aby svržený bol s arcibiskupského stola, a úlisne jako pavúci obtáčali Svätopluka, uvádzajúce sv. Methoda u neho v podozrenie vzhľadom na jeho pravovernosť. Svätopluk nebol theologom, a viac sa klonil k tým lichotníkom, nežli k prísrnemu svojemu arcipastierovi. Prišlo to tak ďaleko, že Svätopluk skrze tamtoho Jána sdelil pápežovi svoje pochybnosti vzhľadom na sv. Methoda¹⁾: ale Ján ešte i viac poklebetil na sv. Methoda; že totižto sv. Method proti zákazu pápežovému neprestáva konať slovanskú bohoslužbu²⁾. Pápež Ján VIII., znajúc podryvanie vážnosti sv. Methoda z minulosti, nebol tým človekom ľahkoverným a nespravodlivým, aby sa bol dal ihneď podviesť osočovaním, ale povolal sv. Methoda pred apoštolskú stolicu, a uvedomil o tom i Svätopluka. Svätopluk, bezpochyby sv. Methodom upozornený na pletichy³⁾, vyslal nielen Jána a Vichinga do Ríma, ale i dôverníka svojeho Zemežizna. Zo všetkého vidno, že to tí dvaja, Ján a Viching, tak navliekli, aby Viching stal sa biskupom nitranským, Ján ale arcibiskupom; keď nie, aby aspoň Morava a Slovensko prišli pod arcibiskupa solnohradského. Jánovi však prihodilo sa, že kto druhému jamu kope, sám do nej upáda.

Sv. Method, súc poslušný a povedomý i svojej pravovernosti i svojeho svedomitého pastierovania, bez odkladu nastúpil cestu do Ríma, kde v júnu r. 880., jakožto arcibiskup, súdený

¹⁾ Vysvitá to z listu Jána VIII. r. 879. k Svätoplukovi.

²⁾ Vysvitá to z listu Jána VIII. z r. 879. k sv. Methodovi.

³⁾ Boly zrejmé z porovnania pápežových listov práve spomenutých.

bol skrze pápeža v prítomnosti biskupov rímskych. Súdnený bol dľa Jánovej obžaloby: a) z učenia, b) z užívania slovanskej bohoslužby.

Čo sa týče učenia, bezpochyby zažalovaný bol, že v článku o najsv. Trojici neverí v pochádzanie Ducha svätého i od Syna, pretože v nicenskom vyznaní viery pri mši sv. nedokladá a nedovoľuje dokladať slová: „i od Syna“. Na to sv. Method asi odpovedal, že: „verím v pochádzanie Ducha svätého i od Syna, dôkazom toho je, že sa modlietam vierovyznanie sv. Athanása, v ktorom zreteľne stojí: Duch svätý od Otca i Syna, nie učiněn, nie stvoren, nie naroden, ale pochádzajúci. Že pri mši sv. k nicejskému vierovyznaniu neprikladám ani nedovoľujem prikladáť slová: „i od Syna“, to správne činím, pretože rozkázal, aby vkládané boli tie slová do vierovyznania, nenáleží biskupom nemeckým, ani synodám nemeckým, ale buď všeobecnému snemu alebo apoštolskej stolici; toto ale sa dosavď nestalo, pretože ani v Ríme pri mši sv. neprikladajú k tomuže nicejskému vierovyznaniu tie slová: „i od Syna“.

Čo sa týče užívania mlavy slovanskej pri bohoslužbe, žaloba zakladala sa na benátskym Jánom podstrčenej nepravde, že pápež Ján VIII. skrze legáta svojego, Pavla, bol zakázal sv. Methodovi užívanie tej mlavy pri bohoslužbe. Sv. Method s pokorou odpovedel: „Svätý Otče! že od Tvojeho blahej pamäti predchodecu, Adriana II., dovolená bola slovanská bohoslužba, jako ju bol sriadil môj nebohý brat Konstantin (Cyrill), je mi známo: ale že by kedy apoštolská stolica bola mi zakázala užívanie slovanskej mlavy pri bohoslužbe, toho niesom povedomý. Keby sa to bolo stalo, nebol bych sa nikdy opovážil

jednať proti zákazu tejže apoštolskej stolice.“ Hľadali teda v archive patričné listiny, a skutočne najšli, že pápež Adrian II. schválil užívanie slovanskej bohoslužby, jako ju bol sriadil sv. Cyrill: nenajšli ale v návode (Commonitorium) Pavla, legáta apoštolského, ani litery zakázanej slovanskej bohoslužby; áno najšli list r. 875. písaný Karlomanovi, v ktorom zreteľne stojí, že sv. Method má zostať pri svojom starom spôsobe¹⁾. Z toho poznali, že benátsky Ján úskočne jednal a opovážil sa použiť lesť k podvedeniu sv. stolice, aniž ho viac nachádzame u dvo-ru Svätoplukového.

Výsledok apoštolského súdu bol, že pápež vyhlásil sv. Methoda za pravoverného a potvrdil ho v arcibiskupstve, odporúčajúc ho Svätoplukovi, a všetkým kňazom, z ktoréhokoľvek národa, a prísne prikazujúc, aby boli podriadení a poslušní sv. Methodovi. Čo do bohoslužby, potvrdil list Adriana II., s tým dodatkom: jestli by však Svätoplukovi a jeho pohlavárom sa podobalo, radšej slyšať latinskú bohoslužbu, nežli slovanskú, aby sa jim po vôli stalo.

Pri tej príležitosti však učinil pápež ešte viac v prospech slovanskej cirkve. Nielen že dľa vôle Svätoplukovej vysvätil Vichinga pre uprázdnené biskupstvo nitranské, ale požiadal tiež Svätopluka, aby, dorozumev sa so sv. Methodom, v príhodný čas poslal do Ríma ešte jedného kňaza, ktorého by podobne vysvätil za biskupa, by moravo-slovenský arcibiskup mal dvoch biskupov, s ktorými by dľa predpisu cirkve mohol svätiť biskupov tiež pre jiné mestá, kdeby bola potrebná biskupská stolica.

¹⁾ Restituto nobis Pannoniensium episcopatu, liceat fratri nostro Methodio, qui illic a sede apostolica ordinatus est, secundum priscam consuetudinem libere, quae sunt episcopi gerere. Epist. Joan. VIII. an. 875.

12. Sv. Method navrátil sa z Ríma.

Nenie pochybnosti, že sv. Method, navrátiť sa z Ríma, aby vyplnil žiadosť pápežovu a túžbu svoju, za prvú a najhlavnejšiu povinnosť si pokladal, dorozumeť sa so Svätoplukom vzhľadom na založenie nového biskupstva a na vyslanie jedného z kňazov, ktorý by bol poslaný do Ríma, aby bol vysvätený za biskupa. Bol to bezpochyby Gorazd, domorodec, určený asi pre biskupstvo bretilavské (prešporské). Bezpochyby ešte toho leta Gorazd vysvätený bol za biskupa, a keď sa navrátil, zajiste sv. Method neotálal s vysvätením tiež iných biskupov, aby tak sriadená bola úplne slovanská hierarchia¹⁾.

Radosť sv. Methoda dlho netrvala. Viching nielen že si nevšimal kanonickej poslušnosti, ku ktorej ho Ján VIII. v Ríme oproti sv. Methodovi ešte i zvláštne zaviazal, ale k listu, ktorý bol od pápeža poslaný a doručený Svätoplukovi, podstrčil ešte jiný, v ktorom stálo, že Method má byť zahnaný, Viching ale má byť arcibiskupom; že pápež dal Vichingovi jiný návod²⁾, odhodný od návodu daného Methodovi; áno, že k uskutočneniu toho návodu musel sa zaviazat pápežovi i prisahou. Tak nešlachetne jednal Viching, stojac už vtedy potajme v službe Arnulfa, nemeckého vojvodu v Pannonii, aby podkopal samostatnosť Moravy a Slovenska a uviedol ju opäť pod nemeckú hierarchiu. Je to ovšem vecou prirodzenou, že ani Svätopluk a jeho pohlavári, ani ľud veriaci nemohli si myslieť, žeby Viching, súc biskupom, mohol byť lhárom a padateľom listiny

¹⁾ Boemi regnante Zuetopulco duce quondam fuere principes nostri. Huic a nostris parentibus quotannis solvitur census et episcopus in sua regione, Morierum dieta, habuit. Thietmar ap. Bielowski: Mon. Pol. Hist. I, 294.

²⁾ Bezpochyby mieril tým na potlačenie slovanskej bohoslužby.

vo veci tak vážnej. Následkom toho mnohí držali lož Vichingovu za pravdu, druhí však dôverovali vo sv. Methoda, netratiac nádeje, že Boh všemohúci opäť dá víťaznú palmu svätému služobníkovi svojemu. Sv. Method, súc presvedčený, že Ján VIII. nemohol tak nedôstojne a dvojmyseľne jednať, jako šibal Viching predstieral, predložil celú vec pápežovi, osvedčujúc, že je hotový opäť dostaviť sa do Ríma k ospravedlneniu seba. Ani nebol sklamaný v nádeji. Zprávou jeho prekrvapený pápež svojím nežným listom od 23. marca 881. vyslovil sv. Methodovi svoju sústrasť a dal mu na vedomie, že mimo jedného listu, v ktorom podal Svätoplukovi zpravu o jeho dokázanej pravovernosti, neposlal žiadneho druhého; že Vichingovi nedal žiadneho návodu, ktorý by bol odchodný od návodu daného jemu (sv. Methodovi); že od Vichinga neprijal žiadnej zvláštnej prisahy, ba že s ním o podobnej záležitosti ani nehovoril. Konečne povzbudzuje sv. Methoda k trpezlivosti, dokladajúc, že keď s Vichingom dostaví sa snáď do Ríma pred apoštolskú stolicu, ten nezbedný suffragán neujde prisnemu potrestaniu. Keď došiel tento list a čítaný bol verejne, ľud dôrazne si žiadal, aby aj ten prvý opravdivý list pápežov verejne prečítaný bol, tak že Svätopluk prinúteným bol učiť ľudu po vôli. Môžeme si pomysleť, jak listom tým oparení boli Vichingovei, a jak boli potešení verní sv. Methodovi národovei!

Sv. Method vidiac, že Viching pre urazenie jeho cti, zvláštne ale pre urazenie apoštolskej stolice nenie hoden svojej biskupskej dôstojnosti, vyobeoval ho z cirkve, a tak si zabezpečil pokojné poslednie dni života.

Čo všetko konal sv. Method až do r. 885., v ktorom povolal ho Pán k večnej odplate, kto nám to povie? Potláčanie

slovanskej bohoslužby po smrti sv. Methoda na Morave, v Poľsku, Čechách a Uhorsku zväčša zničilo i historické pamiatky a písomnosti, ktoré by nám v pravom svetle zobrazili apoštolskú činnosť a svätý život sv. Methoda. Že neopominul jednať ani čo arcibiskup ani čo poslanec apoštolskej stolice k Slovanom, ktoby o tom pochyboval? Na Morave posvätil chrámy vo Velehrade, Brne a Olomúci. Na Slovensku, v Sliezske a Krakovsku, jakožto v zemiach tehdy pod žezlo Svätoplukové náležavších, mal pod svojou arcibiskupskou berlou sedem biskupství; z ktorých 4 boli bezpochyby: v Nitre, Bretislave (Prešporku), Trnave a vo Spiši. Že sv. Method bol osobne i v Čechách, ťažko pochybovať; ponevác len z toho presvedčenia mohlo povstať to podanie, že prišiel do Prahy a pokrstil(?) tam sv. Ludmilu. Nebol-li tam osobne, nedá sa pochybovať, že aspoň slovanská bohoslužba bola tam až temer do XII. stuletia domovom. To jisté platí o Slovensku, Sliezske a Krakovsku, kde ešte dlho mnohé (ano niektoré dosavád) zachovaly sa obyčaje cirkve cyrilomethodejskej; ku pr. slovanské krstné mená, pôsty dľa dňov východnej cirkve, svätenie vody na tri Krále, koleda a podobné.

Z Čiech dostala sa cirkev slovanská i do Lužice a Mišne, kam sahal politický vliv Svätopluka¹⁾. Potvrduje nás v tom ustné podanie, ktoré sa dosiaľ zachovalo, že tam v okolí Zhořeleca apoštoloval sám sv. Method a v Kráľoháji (Königshain) u Javorníka na mieste pohanskej svätyne posvätil kostol. Táto povest' nenie bez podstaty. Na hore Javorníku totižto stojí od nepamäti križ, ku ktorému v deň sv. Václava putovával vždycky nesčíslný zástup z blízka i z ďaleka, až i z Čiech. I za doby

¹⁾ Srov. 12. odseku pozn. 1.

reformácie vychádzali Javorničania so zástavami v ústrety pútnikom a súčasťňovali sa v jejich prôvode. Pobožnosť odbyvala sa u križa, a na kolenách klačiaci ľud spieval starobyľú pieseň: „Gospodi pomiluj ny“¹⁾).

13. Sv. Method v Rusku.

Država Svätoplukova dotýkala sa Ruska i Považím i Krakovskom, a nemôže byť žiadnej pochybnosti, že účinkovanie sv. Methoda vniklo i do Ruska, kde už sv. Cyrillom keď nie o. r. 855., aspoň o. r. 863. pripravená bola pôda pre slovanskú, sv. Cyrillom sostavenú bohoslužbu. Nedá sa ani jinač vysvetliť táže dosiaľ tam panujúca slovanská bohoslužba, jako že ona sv. Cyrillom zaštepená a sv. Methodom vypestovaná bola, tak že ju ani Latini polatinčif²⁾, ani Gréci pogrččtif nemohli.

Skutočne aj máme zprávy o tom, že nielen sv. Cyrill³⁾, ale i sv. Method chodili po Rusku.

Povešť o velikánskom diele sv. Methoda dostala sa i do Carihradu, kde vtedy na cisárskom prestole sedel Slovan, cisár Basil (867—886). Z počiatku, dokiaľ držal s nezákonným a Rímu protivným patriarchom Fociom, hneval sa na ss. Cyrilla a Methoda, že práve vtedy šli títo do Ríma osvedčiť svoju vernosť apoštolskej stolici, tak že potom — dľa legendy — i samému sv. Methodovi dostala sa do uší tá zvešť z Carihradu:

¹⁾ Sborník Svato-Methodějský. V Brně, 1884. str. 160 atď. Z dějin křesťanství mezi Slovany. V Brně, 1882. I, 8.

²⁾ Prví bolí Variagovia (slovanskí Wagri?), zakladatelia ruskej ríše.
³⁾ Sv. Theodos, zakladateľ mníš. života v Rusku († 1074) písal k Iziaslavovi „de religione Variagorum, i. e. Latinorum. Martinoff: Annus ecclesiasticus pag. 122.

⁴⁾ Srov. odstavec 3. a 4. tohoto spisu, jako i dr. Pelesza dielo: Geschichte der Union, Wien.

„Cisár sa hnevá naň (t. j. na Methoda), tak že, keď ho najde, nebude viac živ.“ Basil zajiste rád by bol dostal slovanskú cirkev do sväzku i politického i cirkevného s Carihradom. Pozdejšie okolnosti sa však zmenily; cisár Basil nielen obnovil spojenie s Rímom, ale r. 880. poslal pápežovi Jánovi VIII. i válečnú pomoc proti jeho protivníkom. I poslal k sv. Methodovi — praví legenda — list: „Otče ctihodný, velice si žiadame teba vidieť, buď tak dobrý, vydaj sa k nám na cestu, abysme ťa videli, dokiaľ si na tom svete, a prijali od teba požehnanie.“ Pravdepodobné je, že list ten dodaný bol sv. Methodovi vtedy, keď kenal apoštolskú cestu nad Čiernym morom v Rusku. Sv. Method, dovedev sa od doručiteľa listu, že sa stalo spojenie Carihradu s Rímom, šiel ťa, a cisár prijal ho s veľkou ctou a radosťou; a pochváliv jeho učenie, zadržal z učeníkov jeho kňaza i diakona so slovanskými knihami; a obdariv ho veľmi, odprevadil ho opäť slavne do jeho stolice.¹⁾ Toto odprevadenie zajiste stalo sa obyčajnou cestou po Čiernom mori do Ruska.

14. Svätý Method a Arpád.

Lode grécke asi na jar r. 884. vysadily sv. Methoda na breh Čierneho mora nad ustie Dunaja, kde veľvojvoda Arpád ležal so svojimi Bulharo-Uhrami. Keď prišiel na strany Dunajské — praví legenda —, kráľ uhorský cheel ho vidieť. I ačkoľvek nektorí mlúvili a sa domnievali, že nezbude ho bez muky, šiel k nemu. On ale, jako sa sluší na pána, tak ho prijal uctive a slavne s radosťou; a pobesedovav s ním, jako sa slušalo obom takým mužom mať rozmluvy, prepustil ho, obľúbiv si

¹⁾ Prameny dějin českých. I, 50.

ho a zľúbav, s dármi velikými, a riekol mu: „Pomni na mňa, ctihodný Otče, vo svätých modlitbách svojich vzdychky!“ Samo sebou rozumie sa, že sv. Method besedoval s Arpádom slovansky, ponevác Arpád a jeho čierni Uhri boli mlúvy bulharsko-slovanskej, nie ale maďarskej, s ktorou až pozdej zjavili sa v Rusku a Uhorsku Polovci čili Kumáni¹⁾.

Arpádovi Bulharo-Uhri boli síce mahomedánmi: ale nenie pochybnosti, že mnohí už v Chersone a Carihrade dostali známosť kresťanstva, v ktorom utvrdení boli potom skrze sv. Cyrilla, keď tento o. r. 855. apoštoloval v kozarskej države²⁾, ku ktorej náležal i Arpád so svojimi zástupami. Je to vecou doce-la prirodzenou, že Arpád už vtedy poznal sv. Methoda, jestli tento — jako niektoré legendy udávajú — apoštoloval so sv. Cyrillom v Kozarsku. Jestli nebol ale vtedy sv. Method po boku sv. Cyrilla: jakoby Arpád nebol si žiadal vidieť brata toho sv. muža, s ktorým sa bol obznámil o. r. 855. nad Čiernym morom?

Je pravda, že nám v školách a mimo školy blúznili a blúznia o Arpádovi, že bol pohan: však ale pravdepodobné je, že náležal k tej strane Indu svojeho, ktorá bola kresťanskou. Aspoň tie slová, ktorými sa Arpád odporúča do modlitby sv. Methoda nezapáchajú pohanstvom. Ostatne potomný dejepis slovanskej cirkve na brehoch Tisy pravdepodobnou činí tú mienku, že Arpádovi Bulharo-Uhri a jejich spoločníci Kozari z veľkého Bulharska priniesli so sebou nielen mahomedánstvo, ale i kresťanstvo so slovanskou bohoslužbou³⁾.

¹⁾ Arpád a Uhorsko. V Turč. Sv. Martine, 1884. str. 5 atď.

²⁾ Srov. odstavec 4. tohoto spisu.

³⁾ Sv. Method a Uhorsko. V Turč. Sv. Martine, 1884.

15. Sv. Method vyhotovil preklad sv. písma.

Sv. Method, cífac klesajúce sily svoje, starostlivý bol o to, aby zanechal po sebe cirkvi svojej sväte a dôstojné dedičstvo v slovanskom preklade sv. písma.

Knihy pre modlitby, spev a bohoslužbu v chráme, pre vyučovanie mládeže v škole a ľudu v chráme, jako i spisy sv. Otcov pre vzdelanie kňaza a veriacich bol preložil na slovanský jazyk už predtým s bratom svojim, sv. Cyrillom. Na tom však nebolo dosť jeho bohumilej horlivosti; v tej bohoslužebnej reči, v ktorej sv. Cyril sriadil bohoslužbu, chcel dať stádu svojemu celé sv. písmo. „Potom — tak praví legenda — vzdialil sa od všetkého hluku a starostlivosť svoju složil na Boha (Žalm 54, 23.). Prv však, ustanoviv z učenníkov svojich dvoch kňazov, píсарov rýchlych veľmi, preložil všetky knihy úplna, krem Makkabejských, z gréckeho jazyka do slovanského za šesť mesiacov, počnúc od mesiaca brezna r. (884.) do dvadsiateho šiesteho dňa mesiaca rijna“. Práca to ovšem náramná a sošlému veku sv. Methoda veľmi nesnadná, tak že temer zdá sa byť neuveriteľným, aby za šesť mesiacov bol v stave býval prekonať ju. Ovšem pomoc Božia mnoho môže: avšak bez ztenčenia zásluh sv. Methoda sa nazdávam, že práca bola mu uľahčená upotrebením glagolsko-slovanského sv. písma, ktorého preklad pripisuje dejepis sv. Hieronymovi. Sv. Method spozorovav, že glagolsko-slovanské sv. písmo pri mnohom prepisovaní na niektorých miestach bolo buď chybné, alebo nejasné, porovnával ho s gréckym a — kde bolo treba — opravoval. Tak opravené čiastky oni dvaja kňazi prepisovali. Potvrzuje to i ten výzkum slovanských učencov, že čím sú staršie ky-

rillské a glagolské pamiatky písomné toho druhu, tým viac sa vo slovách shodujú.

Z tej bohumilej práce ale vyrušený bol starostlivosťou o Veľko-Poľsko a posviackou chrámu sv. Petra a Pavla v Brne.

Svätopluk zabezpečiv sa zo strany Nemcov, zanášal sa myšlienkou, spojiť západných Slovanov v jednu mohutnú slovansko-katolíckú državu, ktorá by bola v stave odolať nemeckému vše hltajúcemu cisárstvu. Tým cieľom vyzval knieža Veľko-Poľska, aby sa tiež k jeho države pripojil; a keď to odoprel, pozdvihol proti nemu válku. Prvá válka bola bez výsledku. O tom legenda takto vypráva: Pohanský knieža, moený veľmi, sediac na Visle, posmieval sa a činil priekorie kresťanom. Poslav (sv. Method) k nemu, riekol: „Dobre by bolo, aby si sa pokrstil, synu, o svojej vôli vo svojej zemi: abys nebol zajatý a nútene krstený v cudzej zemi, a zpomnel si na mňa.“ Čo sa i stalo. Jednúc Svätopluk opäť bojoval s (tymi) pohanmi, a nič nesviedol, ale predlieval. Keď sv. Petra mša, t. j. služba sa slúžila¹⁾, poslal (sv. Method) k nemu (Svätoplukovi), reknúc: „Sľúbiš-li mi, že svätý deň Petrov stráviš u mňa s vojami svojimi, verím v Boha, že vydá ti jich v brzku.“

V zpráve tej zpomínaná slavnosť sv. Petra, ku ktorej sv. Method povoláva Svätopluka, bola zajiste slavnosť mimoriadna, posvätenie to chrámu sv. Petra a Pavla v Brne²⁾. Po tejto slavnosti pohol sa Svätopluk s nesčíselným ľudom svojim k Visle: porazil a zajal knieža a Veľko-Poľsko pripojil k države a cirkvi moravskej³⁾.

¹⁾ Vlastne slavnosť sv. Petra a Pavla.

²⁾ Boezek: Cod. dipl. I, 64; 70.

³⁾ Bielowski: Mon. Pol. Hist. I, 37; 88; 118.

Po dokonanej posviacke chrámu pokračoval sv. Method v preklade sv. písma. „Skončiv ale — praví legenda —, vzdal náležitú chválu a slávu Bohu, ktorý dal takú milosť a úspech, a slúživ sväte tajomné oslávenie (sv. mšu) s duchovenstvom svojim, vykonal pamiatku svätého Demetria¹⁾).

16. Sv. Method ustanovil nástupcu.

Poslednia starosť sv. Methoda bola, aby po jeho smrti stal sa arcibiskupom jeden z tých biskupov, ktorý nad inými vynikal pravou vierou, čistým životom, apoštolskou horlivosťou a vernou láskou k Slovanom. Arcibiskupom ustanoviť nekoho, ovšem náležalo stolici apoštolskej: ale odporúčať nekoho stolici apoštolskej za arcibiskupa, náležalo biskupom a duchovenstvu. Títo kde mali hľadať uprimnejšiu radu v tom, nežli u sv. Methoda. Učinili to. Otázali sa ho — zvestuje legenda — i pravili: „Koho uznávaš, otče a učiteľu ctihodný, medzi učenníkami svojimi (za hodného a schopného), aby vo tvojom učení bol tvojim nástupcom?“ Ukázal jim na jedného z dôverných učenníkov svojich, Gorazd zvaného, reknúc: „Tento je vašej zeme svobodný i v latinských knihách dobre sa vyznajúci, pravoverný muž: on buď nástupcom mojim.“

Rada sv. Methoda bola docela správna. Viching ovšem bol skorej vysvätený: ale pro svoje biskupa nehodné jednanie bol vyobcovaný z cirkve a potuloval sa kdesi vo dvore Arnulfa. Po ňom najstarším biskupom bol Gorazd, domorodec a nie cudzinec, vzdelaný nielen v slovanskej a gréckej mluve, ale i

¹⁾ Skutočne vo východnej cirkvi a v Uhorsku sviatok sv. Demetria svätí sa dňa 26. októbra, v západnej cirkvi ale 8. okt.

v latinskej, ktorá sa u arcibiskupa požadovala, aby nielen v istých okolnostiach konal bohoslužbu latinsky, ale schopný bol i ústneho a písomného jednanja s Rímom. Nenie teda divu, že múdra rada sv. Methoda našla všeobecného súhlasu.

17. Smrť a pohrab sv. Methoda.

Bolo to vo kvetnú nedelu, dňa 4. apr. 885., keď sv. Method, už celý zomdlený, posledný kráť vstúpil do chrámu Velehradského, aby predniesol Bohu najsv. obeť, posilnil sa nebeskou mannou na cestu do večnosti a dal požehnanie kráľovi a milému stádu svojemu. Rozlúčiv sa takto s kráľom a ovečkami svojimi, navrátil sa do príbytku svojeho; tam v kruhu drahých učenníkov svojich čakal na svoju posledniu hodinku. „Strážte mňa, deti, do tretieho dňa“ — pravil v duchu pro-rockom; a keď svital tretí deň, zavzdychol si s umierajúcim nebeským majstrom Ježišom na kríži: „V ruky tvoje, Pane, porúčam ducha svojeho“ (Luk. 23, 46), a tak dňa 6. apr. r. 885., v štyriadvadsiatom roku arcikňazstva, v dvaadvadsiatom roku apoštolovania svojeho usnul v Pánu.

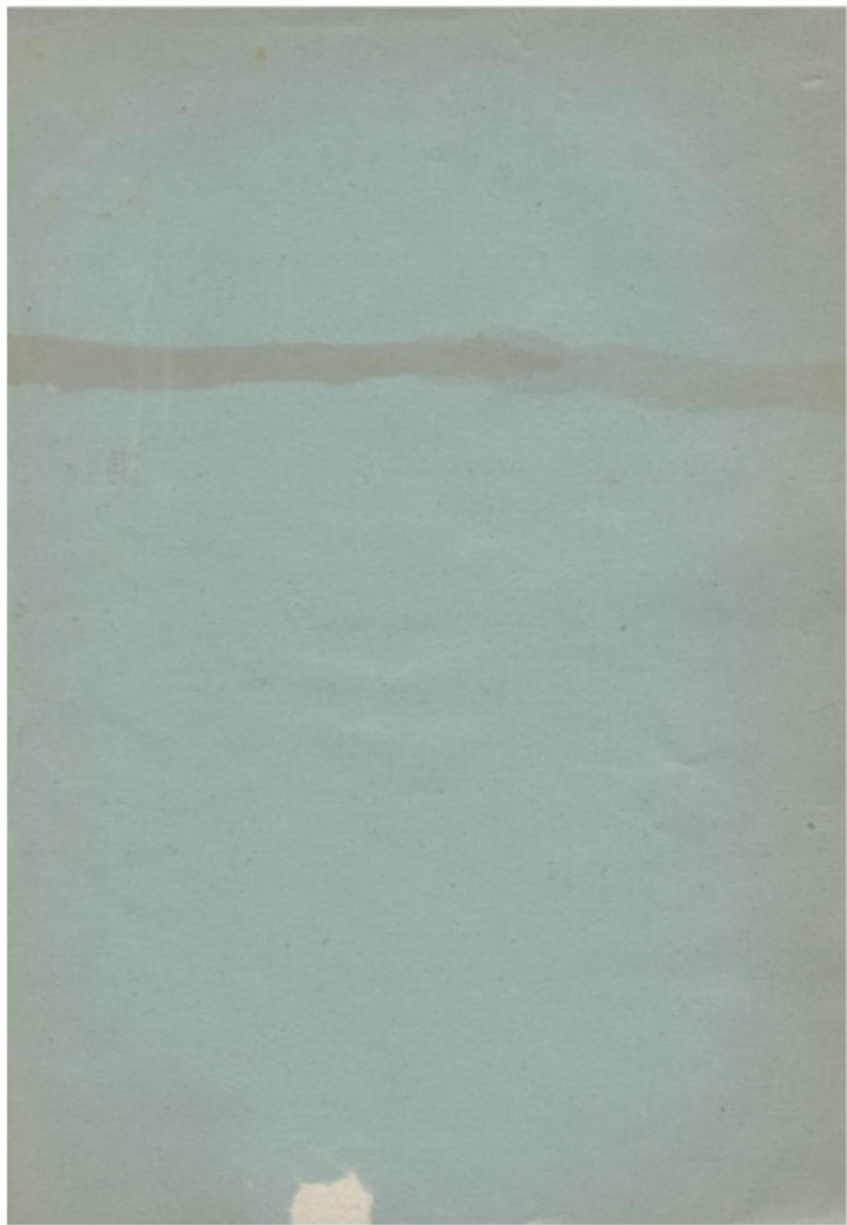
„Učenníci jeho — tak dokladá legenda — poradivše sa a vzdavše náležitú úctu telesným ostatkom svätého metropolity, konali služby cirkevné latinsky, grécky (východno-slovansky) a slovansky (glagolsky)“. Po vykonaných službách Božích pochovali ho, od všetkých bolastne oplakávaného, vo veľkom moravskom, t. j. vo Velehradskom katedrálnom chráme po ľavej strane za oltárom svätej Bohorodičky.

„Ty ale — tak končí legenda — svätá a etíhodná Hlavo s prímluvami svojimi pozieraj z výše na nás, po Tebe tužia-

cich! Zbavuj od všetkého nebezpečenstva učenníkov svojich, i rozširujúc učenie i zaháňajúc bludy: aby sme — jako je nášeho povolania dôstojno — žijúce tu, stáli s tebou, čo stádo tvoje, po pravici Krista Boha nášeho a prijali večný život od neho.“ Amen.

15. Smut a pohreb sv. Methoda.

U redaktora „Katol. Novin“ v D. Krupej (A. Korompa. Pozsony m.) k dostaniu sú okrem tohoto nasledujúce ešte spisy:

Viera, štít a kotva kresťana v terajších časoch. Cena výt. 20 kr., poštou 25 kr.

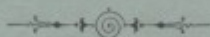
Zábavno-poučná záhradka. Rozprávky. Sošit II. Cena výt. 20 kr., poštou 25 kr.

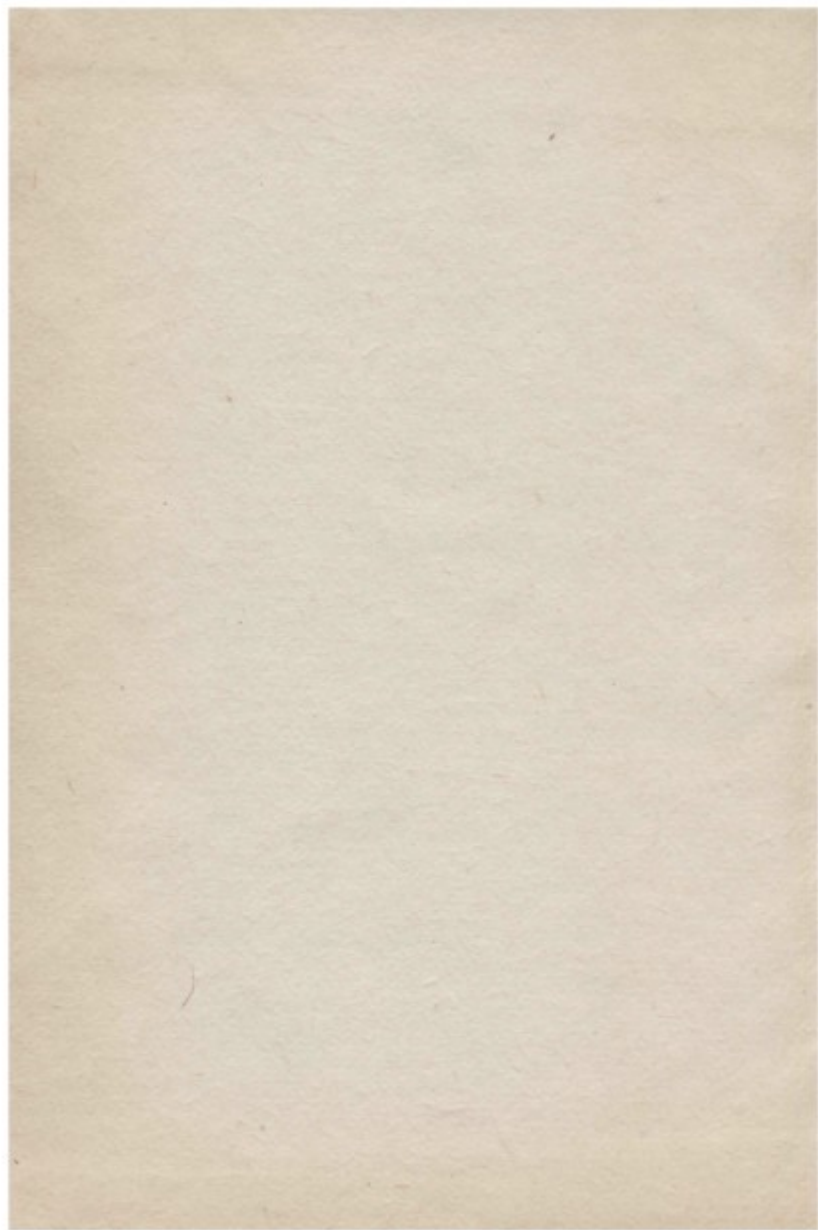
Moderná zásada národnostná a kresťanstvo. Cena 6 kr., poštou 8 kr.

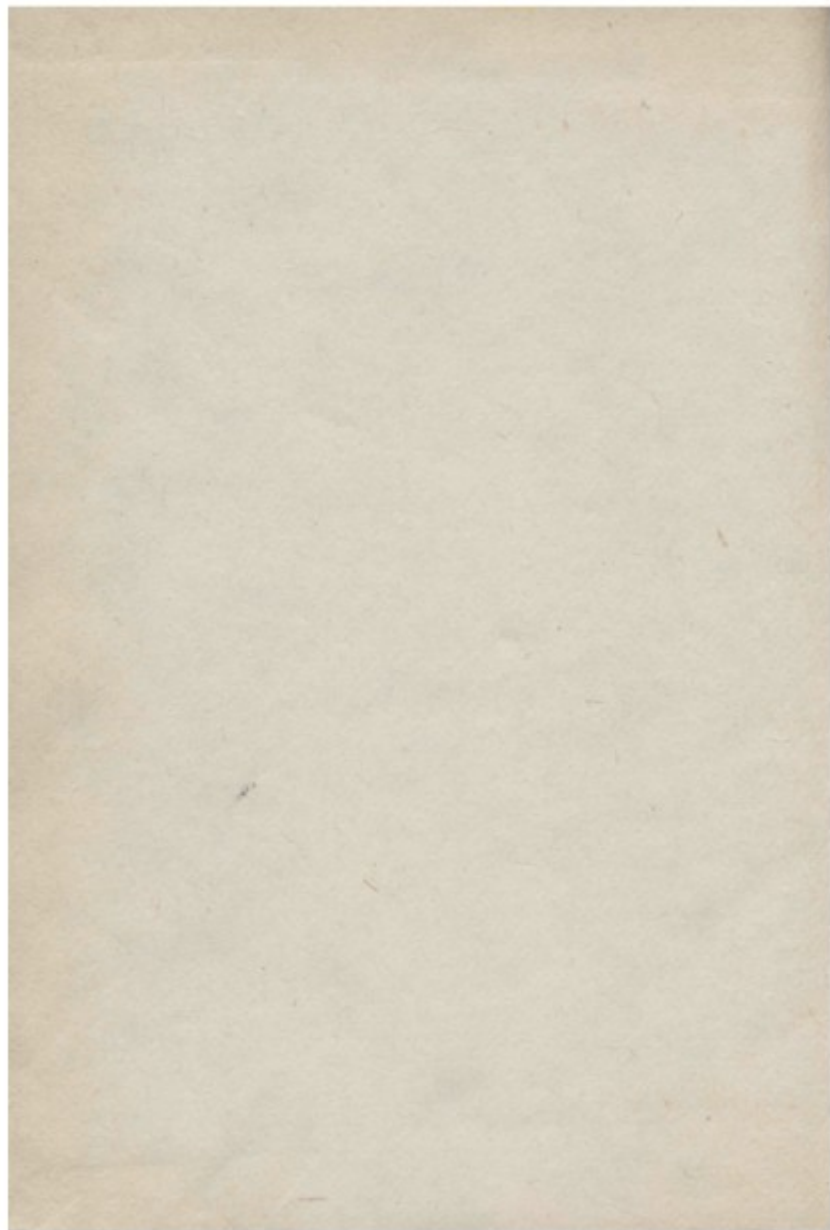
Nové voľby a stará viera. Cena 3 kr.

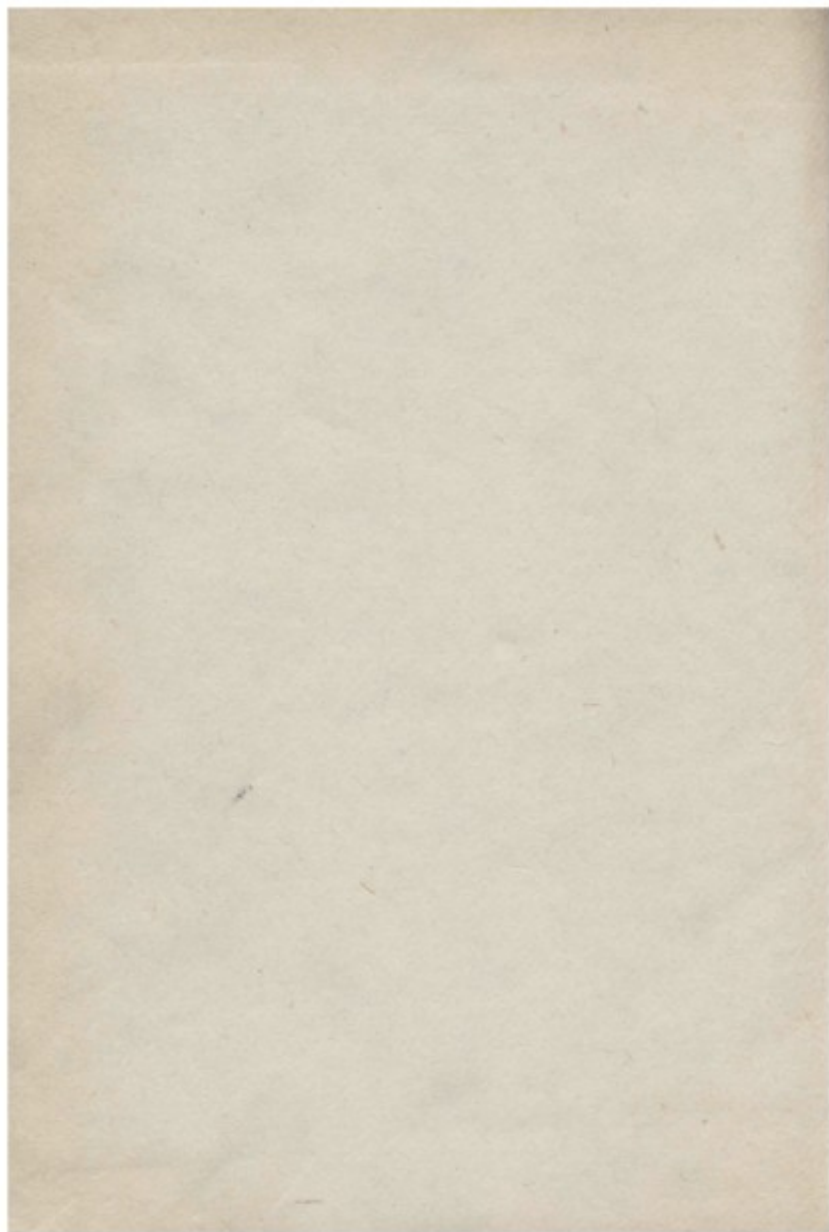
Nezloreč! Cena 20 kr., poštou 25 kr.

Obeta Nového Zákona. Cena 20 kr., poštou 25 kr.

SNK - Martin

17R0806469

